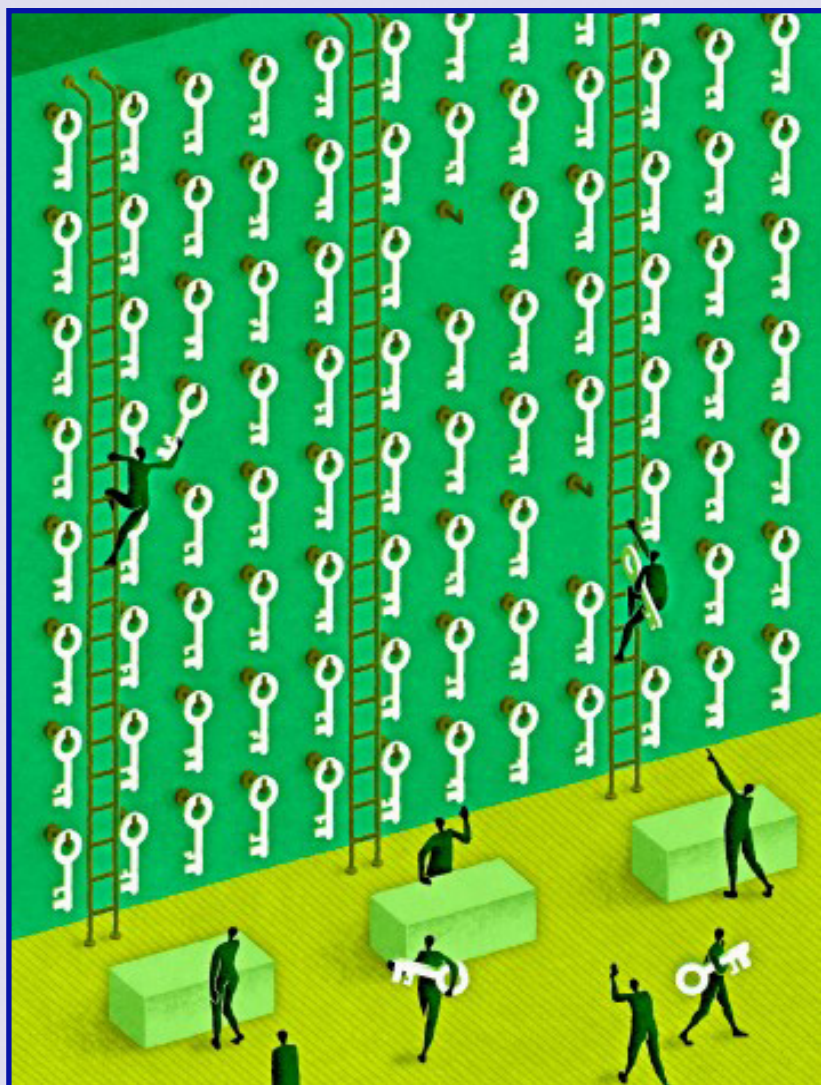

ANALIZA

Zašto u Vladi Republike Crne Gore ne gledaju blagonaklono na ideju Vlade Srbije o formiranju "zapadnobalkanske grupe"

TEMA BROJA
Parlamentarni nadzor nad službama bezbjednosti – crnogorska praksa i evropska iskustva

INTERVJU
Ambasadorka Slavica Milačić, šefica Stalne misije Crne Gore pri Evropskoj uniji

KLIMA

Kada bi neko sada sproveo anketu o stepenu podrške građana Crne Gore ulasku u Evropsku uniju vjerovatno bi rezultati bili bolji nego ikad. Jer, dok dimi podgorički asfalt na plus 45°C primamljivije nego ikad zvuči onih 30°C stepeni u zapadnoevropskim prijestonicama. Tako da bi višestruke koristi bilo od usaglašavanja sa evropskim standardima, što bi valjda natjeralo Vladu i da uvede vanredno stanje tokom ljetnjih žega koje još nijesu zapamćene. Ali, crnogorska Vlada je baš tu možda pokazala koliko joj je stalo da ne izgubi nijedan dan na putu ka EU, da bude vrijedna, turisti ne ostavi na cjedilu i da piše evropske zakone. Tako da je **Šturanovićev** kabinet na putu da razbije predrasude o lijenim Crnogorcima, s tim što ne bi bilo zгорега da pokuša promijeniti jednu drugu praksu, mnogo opasniju – neprimjenu zakona, odnosno njihovo brutalno kršenje. Tako da, recimo, oni koji se zapute do mora na pojedine plaže ne mogu kročiti. Privatno obezbjeđenje ih ili vraća ili im traži 25 eura da bi mogli osjetiti ambijent miločerskih plaža, a u zakonu jasno piše da je ulaz na sve crnogorske plaže slobodan. I ovdje se sva priča o evropskom putu Crne Gore stavlja pod znak pitanja. Koliko može biti ozbiljna jedna Vlada koja ne može obezbjeđediti da ono što je propisano bude poštovano. I tako se može ići sve do parlamenta gdje su se poslanici dogovorili da krše Zakon o zabrani pušenja. I skupštinski restoran itekako dimi. Kada bi to bio najveći grijeh crnogorskih političara koji se oko svega umiju posvađati, ali oko evropske perspektive Crne Gore nikada, onda bi im lako bilo oprošteno. Ali, naravno, to je samo jedan primjer u nizu. Zakon o RTCG koji Skupština već više od godinu dana terorise. Ako im ne odgovara, zašto ga makar ne promijene. Kada se stvari malo dublje pogledaju izgleda da crnogorski političari evropske zakone usvajaju samo zato da bi se dopali Briselu, a da crnogorska politička elita u suštini nije spremna za nova pravila ponašanja. Za nešto što se zove odgovornost. Kada to postignu možda će se i klima promijeniti.

N.R.

NAJAVA NA SASTANKU MINISTRA INOSTRANIH POSLOVA MILANA ROČENA SA AMBASADORIMA ZEMALJA EU

U Ambasadu Slovenije po vize drugih zemalja EU

Sa sastanka ministra Ročena i ambasadora EU

Jedna dobra vijest u sparnim julskim danima: u slovenačkoj ambasadi u Podgorici na jesen će biti otvoren zajednički aplikacioni centar za izdavanje viza drugih zainteresovanih zemalja članica Evropske unije!

To je 20. jula najavio ambasador Slovenije u Crnoj Gori **Jernej Videtič** nakon sastanka ambasadora zemalja EU u Crnoj Gori sa ministrom inostranih poslova **Milanom Ročenom**.

Slovenija će postati članica Shengen zone od 1. januara 2008. godine, tako da se u početku vjerovatno neće moći dobiti ta vrsta vize. Ipak, građani Crne Gore neće morati da putuju u Beograd da bi pokušali dobiti vize za putovanje u članice EU u centralnoj i istočnoj Evropi s obzirom da 14 od 27 država Evropske zajednice nijesu potpisnice Shengen sporazuma. Na primjer Estonija, Litvanija, Letonija, češka, Slovačka, Poljska... Za te, kao i za recimo, njemačku Shengen vizu, građani Crne Gore moraju u Beograd, zato što te zemlje ili nemaju ambasade u Podgorici ili postojeće ambasade (kao što je Njemačka ambasada) još nijesu osposobile konzularna odjeljenja.

Na teritorijama zemalja potpisnica Shengena, omogućena je potpuna sloboda kretanja. Ovaj Sporazum je potpisalo 13 "starih" članica EU, kao i Norveška i Island.

Slovenački ambasador trenutno je i predstavnik Portugala, zemlje koja je od 1. jula preuzela predsjedavanje EU.

Ročen je na sastanku rekao da će Crna Gora na putu ka što bržoj integraciji u EU dosljedno i predano raditi na ispunjavanju preuzetih obaveza, saopšteno je iz MIP-a. On je ocijenio da će Crna Gora, u postupku donošenja novog Ustava, primijeniti standarde moderne države, i to u saradnji sa Venecijanskom komisijom i OEBS-om, a u skladu sa preporukama Savjeta Evrope.

Ročen je kazao da su MIP i drugi državni organi spremni da pruže punu podršku i pomoć diplomatskom kuru u Crnoj Gori. On je, kako je saopšteno, izrazio žaljenje i rekao da očekuje razumijevanje "...za određene teškoće na koje nailaze predstavnici pojedinih zemalja u komunikaciji sa državnim službama, iako su to pojedinačni primjeri".

Prije nešto više od mjesec dana evropska trojka u Crnoj Gori koju su tada činili Videtič, njemački ambasador **Tomas Schmit** i predstavnik Evropske komisije **Martin Harvey**, protestovali su zbog zathjeva MIP-a da se komunikacija stranih predstavnika sa državnim funkcionerima obavlja preko tog Ministarstva. Videtič, Schmit i Harvey rekli su da im to otežava posao i usporava razmjenu informacija.

N.R.

Piše: dr Judy Batt

Nakon godinu dana od proglašenja nezavisnosti, Crna Gora počinje da dokazuje da su njeni građani donijeli ispravnu odluku. Ono što je konačno odlučilo u korist nezavisnosti bila je čežnja građana za "normalnim" životom gdje se političke borbe neće odvijati oko "sudbin-skog" pitanja nezavisnosti, već oko praktičnih pitanja ekonomskog blagostanja i evropskih integracija. Ljudi nijesu gajili iluzije da će ih nezavisnost preko noći dovesti u raj, ali su se nadali da će barem razjasniti podjelu odgovornosti i nadležnosti, pa političari neće više moći da krive "Beograd" za sve probleme, već će morati da se potrudu da pokažu da su u stanju da povedu zemlju u prosperitet i bolju budućnost.

Nakon ponovnog sticanja nezavisnosti, DPS–SDP koalicija je osvojila ubedljivu većinu na parlamentarnim izborima u septembru 2006. g. Time su građani dali jasan mandat i odgovornost novoj Vladi da odgovori djelima. Ključni uspjesi do sada su ratifikovanje SSP-a i pristupanje Partnerstvu za mir. Dobrodošli su i porast samopouzdanja uslovljen ubrzanim rastom stranih direktnih investicija, procvat na berzi i skok cijena nekretnina, kao i nekoliko veoma uspješnih turističkih sezona. Baš iz razloga što na početku nije bilo velikih očekivanja, izostala su i razočarenja i demoralizacija, pa je Vlada RCG uspjela da zadrži povjerenje građana tokom protekle godine.

Ipak, ponekih razočarenja je bilo – odugovlačenje oko formiranja nove Vlade nakon povlačenja **Mila Đukanovića** iz prvih redova političke scene. Rasulo u DPS-u ukazalo je na štetan učinak partijskog razvoja u kome sve zavisi od jedne ključne ličnosti–vođe. Kad je Vlada RCG konačno formirana, nastavljeni zakulisni

POGLED IZ EVROPE

Godišnji obračun Crne Gore

uticaj Đukanovića je bio više nego očigledan. Mnogi "stari znanci" su ponovo došli na vlast, a time je propuštena prilika da se iskoristi trenutak stvoren referendnom o nezavisnosti i lansira potpuno novi pristup politici koji bi pridobio građane za "nove podvige" i prevazilaženje dubokih podjela koje su izbile na vidjelo tokom referenduma.

Stil političkog života se manje ili više vratio u uobičajene kolosjeke, što se posebno dalo vidjeti pri nacrtu novog Ustava. Sve strane su se složile oko osnovnih premisa demokratskog parlamentarnog sistema i podjele vlasti, ali je dogovor propao zbog nesuglasica u simboličnim pitanjima imena zvaničnog ili zvaničnih jezika, zastave i himne. Čini se da bi političari najradije vratili ova pitanja glasačima na referendumsko razmatranje, no što bi preuzeli odgovornost za postizanje kompromisa u Skupštini. Dvotrećinska većina potrebna za parlamentarni dogovor nije daleko, ali može i izmaći zbog novonastale dileme prevremenih izbora. Glasači bi se mogli i zapitati zašto uopšte biraju predstavnike u skupštinu ako će svaku težu odluku ionako donositi sami. Referendum o problematičnom Ustavu bi samo otvorio stare rane načete kampanjom za nezavisnost, a nezrelost crnogorskih demokratskih institucija bi jasno izbila na vidjelo.

I od opozicije bi se moglo očekivati više – trenutno ne postoji jasna i ubjedljiva alternativa koja bi zamijenila vladajuću DPS–SDP koaliciju. Opozicija i dalje nudi ista maglovita obećanja socijalne pravde, ekonomskog prosperiteta, evropskih integracija ... i oslanja se previše na pojedinačne napade i optužbe za korupciju. Sve liči na to da opozicija i nema program drugačiji od Vladinog, već bi samo bila bolja u njegovom sprovođenju. Međutim, glasači više vole da se drže "poznatog zla", dok u međuvremenu maratonska vladavina iste koalicije znači da previše ljudi vjeruje da njihove sudbine zavise od opstanka vlasti (po poznatoj logici veza i podvezica).

Sa druge strane, treća opoziciona snaga se poigrava demagogijom srpskog nacionalizma koji nastavlja da sumnjiči osnovne premise crnogorske državnosti. To bi se i moglo nazvati jasnim alternativnim

programom, ali sigurno ne onakvim kakav bi mogao pridobiti većinu crnogorskih građana. Za sada, međutim, uspijeva da pridobije dovoljno da spriječi formiranje nove koalicije koja bi bila u stanju da parira vladajućem bloku.

Dvije prijetnje se nadvijaju nad horizontom – jedna je mogućnost da će Crna Gora "pojesti koku koja nosi zlatna jaja". Hoće li priliv turista i stranih investicija koje mahom ciljaju nekretnine ugroziti najveće crnogorske adute (prekrasnu obalu i jednako neprocjenjivo Skadarsko jezero) nekontrolisanom, neplanskom i po životnu sredinu štetnom pretjeranom gradnjom? Hoće li dobiti biti iskorišćene da se uspostavi solidna osnova za održivi razvoj? Hoće li prihodi biti uloženi u siromašnije regione? Hoće li biti stvorena nova radna mjesta i obnovljena preopterećena infrastruktura?

Druga prijetnja se ogleda u pitanju hoće li crnogorska stabilnost biti ugrožena procesom odlučivanja o konačnom statusu Kosova? Za sada, Crna Gora je učinila dosta u pravcu integrisanja albanske manjine, ali je nedavno istraživanje CEDEM-a pokazalo da situacija nije sasvim stabilna i da postoji dosta netrpeljivosti između Srba i Albanaca u Crnoj Gori. Do sada je Vlada RCG uspijevala da izmanevriše solidne odnose sa Prištinom, a istovremeno se trudila da zadrži prijateljstvo sa Beogradom koji do skoro nije baš uzvraćao jednakom pažnjom. Odgovorni političari bi morali biti spremni da sarađuju kako bi se održala unutrašnja ravnoteža u Crnoj Gori i dobri regionalni odnosi u potencijalno nezgodnim vremenima koja dolaze.

Proglašenje nezavisnosti je događaj koji je proširio mogućnosti Crne Gore za bržu integraciju u EU. Sa svoje strane, EU nudi najbolji mogući okvir za prevazilaženje podjela unutar crnogorskog društva i stabilizaciju regionalnog okruženja. Takozvani "zamor od proširenja" EU nije više bauk otkako je na junskom Evropskom Savjetu postignut Sporazum o "reformskom ugovoru" koji otvara put ka novim proširenjima. Sad je na Crnu Goru red da iskoristi ovu priliku.

Autorka je ugledna ekspertkinja za zapadni Balkan u pariskom Institutu za bezbjednosne studije Evropske unije (EUISS)

PARLAMENTARNI NADZOR NAD SLUŽBAMA BEZBJEDNOSTI – CRNOGORSKA PRAKSA I EVROPSKA ISKUSTVA

Piše: Vladan Žugić

Iako je u Skupštini Crne Gore, skoro 10 godina od konstituisanja, tek od prošle godine (saslušavajući u nekoliko navrata šefove javne i tajne policije) suštinski zaživio Odbor za bezbjednost i odbranu, još nema odgovarajućih zakona koji detaljno uređuju oblast kontrole bezbjednosnih službi.

Donošenje posebnih Zakona o nadzoru službi bezbjednosti doprinijelo bi jačanju parlamentarne kontrole nad bezbjednosnim strukturama i tako još više ojačalo ulogu Odbora za bezbjednost.

Da bi se smanjila mogućnost zloupotreba odbrambenih i bezbjednosnih struktura u Crnoj Gori, tvrde upućeni, trebalo bi uvesti i mehanizam kontrole izvršenja budžeta Agencije za nacionalnu bezbjednost, policije i odbrambenih struktura, te nastaviti sa edukacijom članova skupštinskog Odbora za bezbjednost i odbranu, ali i parlamentaraca uopšte.

Savjet ministara Evropske unije zatražio je u Evropskom partnerstvu za Crnu Goru (januara 2007. godine) da "...ojača parlamentarnu kontrolu bezbjednosnih i obavještajnih struktura..." koje praktično do tada nije ni bilo.

Sjednice skupštinskih odbora nadležnih za kontrolu bezbjednosnih službi u prethodna tri saziva parla-

Ključ je kontrola budžeta policije i tajne službe

menta, mogu se izbrojiti na prstima jedne ruke. činjenica da su u najvišem dijelu tog osmogodišnjeg perioda važili dosta retrogradni Zakoni o policiji i državnoj bezbjednosti, kao i stari skupštinski Poslovnik, samo u manjoj mjeri može opravdati neaktivnost članova tih odbora, posebno u svjetlu podatka da su u dva od tri saziva tim skupštinskim tijelima predsjedavali predstavnici opozicije.

Međutim, posljednji Odbor je veoma aktivan za što je u velikoj mjeri zaslužan ženevski Centar za demokratsku kontrolu bezbjednosnih službi (DCAF) koji realizuje i finansira program obuke članova Odbora za bezbjednost i odbranu. DCAF je angažovao i bivšeg visokog policijskog funkcionera **Slavišu Ščekića** kao savjetnika koji edukuje poslanike u ovoj, za njih prilično novoj sferi.

Parlamentarni nadzor bezbjednosnih i obavještajnih struktura je novija pojava, čak i u stabilnim demokratijama. Polovinom sedamdesetih godina prošlog vijeka, otkriven je niz zloupotreba u tajnim službama, a to je doprinijelo uvođenju parlamentarne kontrole, prvo u SAD-u, a zatim Australiji i Kanadi 1979. godine, odnosno 1984. godine. Krenuvši iz "novijeg" dijela anglosaksonskog svijeta, talas reforme zahvatio je Veliku Britaniju 1989. godine, Dansku 1988. godine, Aus-

Eksperti smatraju da bi Crna Gora, u cilju jačanja parlamentarne kontrole, trebala da donese poseban Zakon o nadzoru službi bezbjednosti jer Odbor za odbranu i bezbjednost radi na osnovu Zakona o ANB, policiji i skupštinskog Poslovnika

KAKO DOSKOČITI NOVINARIMA

Jedno od vječitih pitanja kada je riječ o parlamentarnoj kontroli nad bezbjednosnim strukturama je kako spriječiti da u javnost "procure" informacije sa sjednica.

Ovdje su moguće zloupotrebe i od strane tajnih policija koje bi u javnost mogle "gurati" određene informacije, okrivljujući za to članove odbora, a da bi naknadno tom skupštinskom tijelu dale dosta restriktivne podatke.

Taj problem su neke države riješile tako što su u okviru samog odbora formirali manje pododbore, tako da informacijama raspolaže nekoliko puta manji broj ljudi, kao što je slučaj u SAD-u.

Međutim, stručnjak upućen u tu oblast tvrdi da to nije rješenje primjereno za Crnu Goru jer njen odbor broji samo 13 članova.

"Takode, Crna Gora je mala država u kojoj su sve strukture međusobno povezane, to nije veliki sistem, a selekcija podataka na pododbore bi smanjila parlamentarni nadzor nad ovim službama", smatra sagovornik EIC-a.

triju 1991. godine, Rumuniju 1993. godine, Grčku 1994. godine, Italiju 1997. godine, i to je naišlo na podršku Evropskog Savjeta i Parlamentarne Skupštine Savjeta Evrope.

Stručnjak koji je upućen u ovu oblast i koji je želio da ostane anonimn, kazao je bi Crna Gora, u cilju jačanja parlamentarne kontrole, trebala da usvoji poseban Zakon o nadzoru službi bezbjednosti jer Odbor za odbranu i bezbjednost radi na osnovu Zakona o Agenciji za nacionalnu bezbjednost (ANB), policiji i skupštinskog Poslovnika.

On je objasnio da većina država EU ima taj zakon/e ili su posebnim pravilnikom o radu veoma precizno definisane nadležnosti skupštinskog odbora zaduženog za bezbjednosne službe.

Sa druge strane, crnogorski Zakoni o ANB i policiji samo u nekoliko članova definišu obavezu kontrole tih službi od strane zakonodavne vlasti, što omogućava široko tumačenje odnosa zbog čega je moguće prikriti eventualnu zloupotrebu tih službi.

Zakon o kontroli i nadzoru bezbjednosnim struktura, tvrdi naš sagovornik, važan je i zbog toga što bi trebao da definiše obavezu svih građana da se odazovu pozivu odbora na saslušanje, dok su prema postojećim zakonima samo državni službenici dužni da to urade.

Prema njegovim riječima, ključ za uspješnu kontrolu bezbjednosnih

foto VIJESTI

Dragan Kujović

Parlamentarni nadzor bezbjednosnih i obavještajnih struktura je novija pojava, čak i u stabilnim demokratijama. Polovinom sedamdesetih godina prošlog vijeka, otkriven je niz zloupotreba u tajnim službama, a to je doprinijelo uvođenju parlamentarne kontrole, prvo u SAD-u, a zatim u Australiji i Kanadi 1979. godine, odnosno 1984. godine

struktura je uvođenje mehanizma kontrole izvršenja budžeta.

"U redovnim uslovima, kakvi su u Crnoj Gori, imamo planiranje budžeta na osnovu troškova za održavanje tehnike, voznog parka, operativnih istraživanja...Ako se kon-

trolom budžeta pronade da je potrošeno više novca od budžetom predviđenog, to znači da je novac poreskih obveznika trošen nenamjenski. U suprotnom, ako otkrijete da su službe sprovodile akcije koje nijesu planirane budžetom, a da ih nijesu prijavile i pri tome nijesu probile budžet, onda znači da postoje crni fondovi, što je još gore", objasnio je ovaj stručnjak.

Crnogorski skupštinski odbor, dodao je on, može da zatraži izvještaj o izvršenju budžeta Agencije, ali samo na osnovu Zakona o ANB, što opet ukazuje na potrebu donošenja posebnog zakona o nadzoru tih struktura.

Kao mjera koja dodatno može da ojača parlamentarnu kontrolu nad bezbjednosnim strukturama, sagovornik EIC-a je naveo edukaciju članova Odbora za bezbjednost.

Članovi ovog Odbora su od početka godine posjetili Brisel, Ministarstvo odbrane Crne Gore, ANB, planiran je obilazak George Marshall centra u Garmisch-Partenkirchenu, a vjerovatno im predstoji studijska posjeta DCAF-u u Ženevi, te upoznavanje sa radom odbora u parlamentima Švajcarske i Britanije.

Predsjednik Odbora za bezbjed-

RADE BEZ KANCELARIJE

Dragan Kujović je prije dva mjeseca najavio da će podnijeti ostavku zbog nedostataka uslova za rad Odbora, ali Administrativni odbor još nije raspravljao o ostavci koju im je uputio.

On je i sada naglasio da Odbor nema uslove za rad, te da se na tome mora raditi u cilju unaprijeđenja parlamentarne kontrole nad bezbjednosnim i odbrambenim strukturama.

"Ovaj Odbor nije kao ostali. Treba obezbijediti posebnu prostoriju za rad u koju mobilni telefoni neće moći biti unešeni, kancelariju koja će imati poseban mobilijar za čuvanje zaštićenih podataka, zapisnika sa sjednica... To je samo dio onoga što je neophodno za funkcionisanje Odbora", navodi Kujović.

Sa zasjedanja odbora za bezbjednost Skupštine RCG

nost i odbranu **Dragan Kujović** ocjenjuje da uspjeh i aktivnosti ovog skupštinskog tijela treba tražiti u činjenici da su usvojeni novi Zakoni o policiji, Agenciji za nacionalnu bezbjednost, kao i novi skupštinski Poslovnik.

"To je svakako dalo početni stimulans za rad Odbora. Takođe,

utiska sam da u parlamentu postoji razumijevanje da od kontrole ovih službi zavisi dalja demokratizacija crnogorskog društva. Naišli smo i na neočekivano dobro razumijevanje prvih ljudi u policiji, Agenciji, odbrani, kažem neočekivano dobro jer po prirodi stvari ove službe se protive kontroli", navodi Kujović.

On kaže da "treba razmišljati" o usvajanju posebnih zakona o kontroli i nadzoru policije, agencije, vojnih službi, kao što je to slučaj u češkoj, te da je to primjerenije nego usvojiti samo jedan zakon o nadzoru ovih službi, što je praksa u nekim drugim državama EU.

Prema njegovim riječima, upravo se tim zakonima mora uvesti kontrola izvršenja budžeta, kao jedan od najvažnijih oblika kontrole nad bezbjednosnim i odbrambenim strukturama.

"Sada kada u parlamentu dobijemo Zakone o odbrani i vojsci, onda ćemo moći da uvrstimo odredbe o kontroli finansijskih izdataka. Takođe, dobijanjem ova dva zakona moći ćemo da radimo na Poslovniku o radu Odbora za bezbjednost i odbranu koji do sada nijesmo imali upravo zbog toga što nijesmo ni imali ove Zakone", rekao je Kujović.

On je napomenuo da je rad ovog Odbora u nekim državama EU regulisan skupštinskim Poslovnikom, ali je ocijenio da je bolje da ovaj Odbor ima sopstveni Poslovnik u radu.

On je izrazio uvjerenje da će uloga parlamentarnog odbora u budućnosti samo jačati.

ISKUSTVA U ZEMLJAMA EU

Mandati parlamentarnih odbora koji tretiraju pitanja bezbjednosnih struktura u nekim članicama EU veoma su ograničeni, čak u francuskim zakonodavnim domovima uopšte nema tijela koji se bavi ovim pitanjem, uprkos tome što Brisel insistira na jačanju parlamentarne kontrole tih službi.

Tako u Ujedinjenom Kraljevstvu devet članova odbora iz oba doma parlamenta bira premijer u dogovoru sa liderom opozicije. U nadležnosti ovog odbora su finansije, upravljanje i način djelovanja MI5, MI6, ali ne i vojnih obavještajnih službi. Odbor u Britaniji ne provjerava zakonitost pojedinih aktivnosti obavještajnih službi, niti ima ovlaštenja da pod prijetnjom kaznom pozove na svjedočenje.

Sa druge strane, Panel za parlamentarnu kontrolu njemačkog Bundestaga ima veoma snažan mandat. Ovaj Odbor pokreće i razmatra zakonske propise, prati aktivnosti i efikasnost svih obavještajnih agencija, istražuje žalbe građana, posjeduje nadležnost poziva na svjedočenje, pravo na terenske posjete, odobrava planove za budžet...

Devet članova Odbora u Poljskoj imenuje parlament, pri čemu kandidati prethodno prolaze bezbjednosnu provjeru. Skupštinsko tijelo u Poljskoj nadzire zakonitost, način djelovanja, upravljanje i međunarodnu saradnju službi, provjerava nacrt budžeta za službe i njihovo sprovođenje, ali nema ovlaštenja da poziva na saslušanje pod prijetnjom kaznom.

Interesantno je da je u Norveškom parlamentu članovi Odbora nijesu poslanici, već stručna lica. članove odbora u Norveškoj imenuje parlament. Njihov mandat je veoma širok, osim što ne mogu da nadziru budžet.

ZAŠTO U VLADI REPUBLIKE CRNE GORE NE GLEDAJU BLAGONAKLONO NA IDEJU VLADE SRBIJE O FORMIRANJU "ZAPADNOBALKANSKE GRUPE"

Između svojih interesa i Zagreba i Beograda

Potpredsjednik Vlade Srbije **Božidar Đelić** stavio je na muke kolege iz Crne Gore svojim prijedlogom da Srbija i Crna Gora budu inicijatori formiranja "zapadnobalkanske grupe" – inicijative čiji je cilj, kako tvrde u Beogradu, čisto tehnička saradnja radi bržeg napredovanja prema Evropskoj uniji.

Međutim, u Podgorici su reagovali dosta suzdržano ističući da bi zemlje regiona mogle sarađivati i na osnovu uobičajenih memoranduma o saradnji i da bilo kakva čvršća formalizacija odnosa nije potrebna. Što se krije iza svega? Kako u neformalnim razgovorima u Vladi Crne Gore tvrde, Beograd pokušava da se nametne kao lider zemalja regiona zapadnog Balkana što Zagreb, koji je ubjedljivo najdalje odmakao na putu prema Uniji, nikada neće prihvatiti. Podgorica se nalazi između, a ako se prikloni Beogradu, imaće možda probleme sa komšijama Hrvatima. To znači da bi Crna Gora mogla biti uskraćena za dragocjeno hrvatsko iskustvo pridruživanja EU. A najveći problem je što je Đelić najavio da bi zemlje Balkana mogle imati i zajedničke pregovaračke pozicije prema Briselu u oblastima od zajedničkog interesa. Kako tvrde upućeni, to bi lako moglo da posluži zagovornicima paket aranžmana da nema ulaska u EU pojedinačno, bez obzira na dostignuća pojedinih zemalja, dok sve ostale zemlje u regionu ne budu spremne. Prema tvrdnjama nekih crnogorskih zvaničnika, to su osnovne bojazni Podgorice zbog kojih ona vrlo oprezno pristupa ideji Beograda.

U suštini, Đelićeva inicijativa za uzor ima "...Višegradsku grupu, koju su 1991. godine formirale Češko – Slovačka, Mađarska i Poljska, kako bi bliskom saradnjom i razmjenom iskustava brže napredovale ka članstvu u Evropskoj uniji.

Potpredsjednici Vlada za evropske integracije **Gordana Đurović** i Božidar Đelić su 9. jula počeli konsultacije o toj ideji koja na prvi pogled nudi podjelu posla na putu ka EU, a koji bi mogao uključiti i ostale zemlje regiona – Hrvatsku, BiH, Makedoniju i Albaniju. Namjera je da složen posao usklađivanja nacionalnih zakonodavstava sa skoro 100.000 stranica propisa EU (*acquis communautaire*) države regiona sprovedu tako što bi svaka bila zadužena za određena poglavlja kojih ukupno ima 35. Onda bi, recimo, Crna Gora sve što je uradila prilikom usklađivanja svojih propisa sa poglavljem koje se tiče prava intelektualne svojine prosljedila Srbiji i ostalim zemljama regiona, a ona bi dobila dio (na

Đurovićeva i Đelić nakon sastanka 9. jula

Najveći problem je što je Đelić najavio da bi zemlje Balkana mogle imati i zajedničke pregovaračke pozicije prema Briselu u oblastima od zajedničkog interesa. Kako tvrde upućeni, to bi lako moglo da posluži zagovornicima paket aranžmana da nema ulaska u EU pojedinačno, bez obzira na dostignuća pojedinih zemalja, dok sve ostale zemlje u regionu ne budu spremne

primjer o zaštiti okoline).

Prije svega, planirano je zajedničko prevođenje Acquisa, opet podjelom posla po oblastima što bi, u slučaju da zaživi ideja, i te kako smanjilo troškove država potencijalnih kandidata za članstvo i ubrzalo njihov put prema EU.

Za sada ostaje dilema koliko će ta ideja biti primamljiva za Hrvatsku koja je u odnosu na sve zemlje regiona u priličnoj prednosti. Dok Hrvatska pregovara o članstvu sa EU, Makedonija ima status zemlje kandidata, Albanija je potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), Crna Gora je parafirala taj Sporazum i u oktobru će ga potpisati, dok Srbija i BiH tek treba da završe pregovore o SSP-u koji je prva važnija stepenica na putu ka eventualnom članstvu u Uniji.

Plan Srbije je da se na sastanku u septembru, za koji je planirano da se održi u Crnoj Gori, pokušaju napraviti konture "zapadnobalkanske grupe", što je za sada

samo radni naziv. Potpredsjednica Vlade Crne Gore Gordana Đurović i u prvoj reakciji bila je veoma odsječna:

"To je tek ideja koja treba da se razradi i konkretizuje. Mi nijesmo razgovarali ni o kakvoj 'zapadnobalkanskoj grupi', niti je Crna Gora na to pristala. Naš pristup je da bi ono što možemo zajednički uraditi mogli ozvaničiti uobičajenim memorandumom o saradnji, kojem bi pristupile ili ne ostale zemlje regiona. Postoje zajednički interesi, ali isto tako svaka država ima svoj Sporazum sa EU i svoje interese koji neće biti ugroženi. Treba da izučimo iskustvo zemalja Višegradske grupe", istakla je gospođa Đurović.

Šefica srpske kancelarije za evropske integracije **Tanja Mišćević** tvrdi da je u pitanju čisto tehnička saradnja.

"Tu politika nema nikakve veze, to je zaista tehnički posao koji mi moramo uraditi svi pojedinačno, pa zašto ga onda ne bismo zajednički radili", rekla je Tanja Mišćević.

Iz Beograda nije bilo reakcija na najavu Podgorice da nije baš sklona ulasku u "zapadnobalkansku grupu", ali su zato odmah reagovali crnogorski poznavaoци procesa evropske integracije:

"Crnoj Gori je mnogo korisnije da samostalno nastupa prema EU pošto će lakše doći u obzir da postane članica EU pojedinačno nego kao dio nekog šireg paketa", ocijenio je juče **Bojan Šarkić**, doskorašnji crnogorski diplomata koji se bavio evropskim integracijama i prvi čovjek konsultantske i lobističke kuće sa sjedištem u Briselu "Europa matters".

N. RUDOVIĆ

AMBASADORKA SLAVICA MILAČIĆ, ŠEFICA STALNE MISIJE CRNE GORE PRI EVROPSKOJ UNIJI

U Briselu nam daju pozitivne ocjene

Pozitivan imidž Crne Gore koji je počeo da se stvara u Briselu nakon obnove crnogorske državnosti, učvršćuje se. Sve što smo do sada demonstrirali na planu dinamiziranja našeg evropskog puta nailazi na podršku i pozitivne ocjene – izjavila je ambasadorica **Slavica Milačić**, šefica Stalne misije Crne Gore pri Evropskoj uniji.

Ona je u razgovoru za *EIC Bilten* rekla da se na Crnu Goru sve više gleda kao na mladu državu koja ima jasne evropske aspiracije i odlučnost da ih ostvari.

"Sve češći su komentari o Crnoj Gori kao uspješnoj priči. Registruju se pozitivni rezultati na makroekonomskom planu i ekonomskom razvoju, kao i na svim drugim poljima".

● **Na kojim poljima se od Crne Gore najviše očekuje, a što je to što nam se zamjera?**

Nema posebnih preporuka Brisela koje bi bile specifične samo za Crnu Goru. Kao i u slučaju drugih država, potencira se važnost daljeg napretka, posebno u onim oblastima koje su ključne za cjelokupni razvoj i evropsku integraciju. To su, prije svega, jačanje vladavine prava, odnosno izgradnja pouzdanog, nezavisnog i funkcionalnog institucionalnog i pravnog sistema koji je sposoban da se efikasno bori protiv korupcije i organizovanog kriminala.

U tom smislu, pozitivno se gleda i na aktivnosti koje preduzimamo u okviru Nacionalne komisije za praćenje primjene Akcionog plana za sprovođenje programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala. Generalno posmatrano, Crna Gora nije na "političkoj agendi" EU.

● **Što to znači?**

To je dobro jer se time potvrđuje da između Crne Gore i EU nema otvorenih političkih pitanja, te da smo

ušli u fazu kada je pažnja usmjerena na suštinska pitanja demokratskog i ekonomskog razvoja. Na tom planu, u Briselu se u ovom momentu poseban značaj pridaje što skorijem usvajanju Ustava, koji bi (po mogućnosti) bio usvojen širokim konsenzusom, ali u skladu sa evropskih standardima i praksom.

● **Kakva je Vaša procjena dinamike daljeg pridruživanja Crne Gore EU?**

Više puta sam isticala da Crna Gora ima sve preduslove da bude među državama koja su najefikasnije prošle evropski put. Kojom dinamikom ćemo napredovati i u kojem vremenskom okviru ćemo ispuniti kriterijume za članstvo, u najvećoj mjeri zavisice od odlučnosti da striktno sprovedemo sve do sada definisane obaveze, te jasno projektujemo dalje korake. U tom smislu, veoma je važno što ćemo kroz sveobuhvatan Nacionalni program za evropsku integraciju detaljno razraditi kompletnu internu agendu. Ona će obuhvatiti ne samo usvajanje i primjenu *acquis-a*, već i druge obaveze koje proističu iz Evropskog partnerstva, političkih, ekonomskih, pravnih i institucionalnih kriterijuma pristupanja. Ovaj dokumenat će biti mehanizam koordinacije svih reformi, ali i kontrole ostvarenog progressa.

Na taj način pokazujemo da su naše ambiciozne evropske aspiracije utemeljene na jasnom razumijevanju svih zahtjeva složenog procesa integracije, a da smo odlučni da ih ostvarimo kroz konkretan i adekvatan paket mjera.

Posebno je važno to što smo (još od novembra prošle godine) počeli sa usvajanjem akcionih planova u oblastima koje su ključne za efikasnu primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). A mi ih već sprovodimo. To se odnosi i na formiranje novih struktura za koordinaciju procesa evro-

Slavica Milačić

pskih integracija.

● **Kako do sada ocenjujete rad Misije Crne Gore pri EU?**

Taj rad ocenjujem veoma uspješnim. Od samog početka, a to je sredina novembra prošle godine, Misija je operativna. Moram pomenuti da je trebalo obezbjeđivati tehničke pretpostavke za rad Misije, baviti se uobičajenim diplomatskim procedurama i istovremeno se angažovati na realizaciji velikog broja značajnih aktivnosti koje su se odvijale na ministarskom nivou u Briselu. Isto tako, značajno angažovanje je bilo potrebno oko daljih koraka koje je trebalo preuzeti u vezi sa pojedinim pitanjima nakon okončanja tehničkih pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Evropskom komisijom, te oko početka pregovora o Sporazumima o viznim olakšicama i readmisiji...

● **Što su Vaši uspjesi, a što ste propustili da uradite?**

Moram izdvojiti aktivnosti koje se odnose na SSP. Nakon što su prošle godine suštinski okončani pregovori o Sporazumu sa Evropskom komisijom, uslijedila je tzv. politička faza njegovog razmatranja u okviru Savjeta EU – dakle, od strane država članica. Tek kada je u ovoj formi usaglašen i odobren cjelokupan paket, Sporazum je parafiran 15.

APLICIRANJE ZA ČLANSTVO 2008. G. JE AMBICIOZAN, ALI REALAN PLAN

● **Po Vama, da li su realne najave iz Vlade RCG da bi Crna Gora već 2008. godine mogla aplicirati za članstvo kako bi dobila status kandidata?**

To je ambiciozan ali realan plan i to bi bio još jedan, posebno značajan vid demonstracije političke odlučnosti da dinamiziramo naš evropski put. Svo dosadašnje iskustvo pokazuje da je proaktivan pristup u svim aspektima od suštinskog značaja za dinamiku procesa pristupanja EU.

● **Kakva je procedura za dobijanje statusa zemlje kandidata?**

U najkraćem – nakon podnošenja zahtjeva za članstvo u EU, najprije je potrebno da se na političkom nivou EU jednoglasno donese odluka, odnosno da Savjet EU (nakon konsultacija sa Komisijom i nakon što dobije saglasnost Evropskog parlamenta) odobri mandat Komisiji da pripremi mišljenje na zahtjev države. Tek nakon toga slijedi faza u kojoj Komisija priprema upitnik (koji sadrži na hiljade pitanja) i dostavlja ga državi koja aplicira. Pošto dobije detaljne odgovore i analizira ih, priprema se mišljenje. Pozitivno mišljenje Komisije na zahtjev države za članstvo u EU, tzv. Avis, suštinski znači dobijanje statusa kandidata, a trebalo bi da vodi odluci o utvrđivanju datuma za otpočinjanje pregovora za pristupanje konkretno države EU. U međuvremenu, potrebno je da se Privremeni sporazum, odnosno Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, u potpunosti primjenjuje. Takođe, potrebno je i da Sporazum ratifikuju crnogorski i parlamenti svih država članica EU, kao i da ga odobri Evropski parlament.

marta 2007. Sve vrijeme je bilo upita, zahtjeva za dodatnim informacijama, konsultacija i objašnjenja, i to je vrlo često trebalo obezbijediti veoma brzo.

Zatim, nakon parafiranja, uslijedile su konsultacije oko tehničkog usklađivanja Sporazuma, a sve u cilju postizanja pune jasnoće u svim segmentima, posebno u trgovinskom i carinskom dijelu, kao i oko Privremenog sporazuma (uključujući formiranje i mandat Privremenog odbora i strukturu pododbora). Sve je to bilo neophodno uraditi da bi Komisija krajem juna okončala proceduru konsultacija i da bi Savjetu uputila prijedloge odluka o potpisivanju i zaključivanju SSP i Privremenog sporazuma.

Imajući sve navedeno u uvidu, nadam da nije pretenciozno ako ocijenim da nije bilo propusta, barem ne značajnijeg karaktera. No, naravno da to ostavljam i drugima da procijene.

● **Da li imate definitivnu potvrdu da će u oktobru biti potpisan SSP ili je moguće novo odlaganje?**

Imamo potvrdu da će se Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i Privremeni sporazum potpisati na zasjedanju MIP-ova EU, odnosno Savjeta za opšte poslove i međunarodne odnose 15. oktobra 2007. u Luksemburgu. To je već

predviđeno i u kalendaru šestomjesečnog predsjedavanja Portugalije EU.

Sada se već ušlo u fazu pravno – jezičke redakteure Sporazuma u Savjetu (koja traje oko dva mjeseca) i trebalo bi da se okonča do kraja avgusta. Cilj je da se postigne puna pravna preciznost Sporazuma u prevodu na sva 23 službena jezika EU, uključujući i crnogorsku verziju. Ovo je neosporno jedna od ključnih aktivnosti Misije koju uspješno obavljamo. Svakako ovo je i rezultat dobre sinhronizacije i saradnje sa predstavnicima resora koji u zemlji koordinira ovaj proces.

● **A kada će stupiti na snagu Privremeni sporazum?**

Prvog januara 2008. godine što je dogovoreno i sa EK. Već planiramo održavanje prvog sastanka Privremenog odbora za praćenje primjene ovog Sporazuma takođe u januaru naredne godine.

● **Ranije je bilo najava da bi i Sporazum o viznim olakšicama mogao stupiti na snagu od sljedeće godine. Je li to definitivno potvrđeno?**

Od lansiranja pregovora, opredjeljenje je bilo da Sporazumi o viznim olakšicama i readmisiji stupe na snagu od sljedeće godine. U svim dosadašnjim kontaktima nam je potvrđeno da će se održati ova dinamika.

Kada govorimo o posebno uspješnom i kvalitetno odrađenom poslu od značaja za evropsku integraciju Crne Gore, tu su svakako i pregovori o ovim Sporazumima koji su okončani njihovim parafiranjem 11. aprila. Tome su prethodile dvije tehničke i tri zvanične runde pregovora ovdje u Briselu. Te pregovore su vodili predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i inostranih poslova, uz aktivno učešće Misije u pripremama i pregovorima. Svako je odradio svoj dio posla u potpunoj koordinaciji i timskom radu, što se potvrđuje kao veoma važno.

U ovom kontekstu, cijenim značajnim angažovanje Misije na otvaranju Zajedničkog aplikacionog centra, kako bi građani Crne Gore mogli da u potpunosti iskoriste prednosti budućih viznih olakšica.

Ovdje bih izdvojila i uspješno održavanje prvog političkog dijaloga Crne Gore i EU Trojke, kao i Foruma Zapadni Balkan – EU. Svakako, izdvajam i nedavno potpisivanje Sporazuma o otvaranju, privilegijama i imunitetu Delegacije Evropske komisije u Podgorici.

● **Po Vama, što treba da bude prioritet Misije u narednom periodu, prije svega do kraja 2007. godine?**

U najkraćem, to su sve aktivnosti koje se tiču SSP-a i Privremenog sporazuma. I to ne samo u fazi do njihovog potpisivanja, već i nakon toga. Pored ostalog, to se odnosi na održavanje prvog sastanka Privremenog odbora za praćenje primjene i sprovođenja Privremenog Sporazuma. U ovom kontekstu, pomenula bih i Odluku (koju bi Savjet EU trebalo da usvoji u novembru) čijim bi se usvajanjem omogućilo učešće Crne Gore u programima Zajednice. Ovo govorim iz razloga što je Okvirni sporazum o učešću u programima Zajednice koji je zaključen sa bivšom državnom zajednicom, naslijedila Srbija, i što Protokol 8 našeg SSP-a (Opšti principi za učešće Crne Gore u programima Zajednice) nije sastavni dio Privremenog sporazuma. To znači da je bilo potrebno obezbijediti novu pravnu osnovu.

Svakako, tu su i aktivnosti u vezi sa Sporazumima o readmisiji i viznim olakšicama, uključujući i otvaranje Zajedničkog aplikacionog centra u Podgorici.

N. RUDOVIĆ

Desant na plažu

Piše: Brano Mandić

Tamo u Miločeru, novi vlasnik protivzakonito traži 25 eura da bi se čovjek malo brčkao. Novi vlasnik je poznati "Aman resort", mnogo poznatiji od ovdašnjeg Ministarstva turizma. Kada oni sklapaju ugovor, bojim se da su u pravnoj ofanzivi. Tako makar ispada kada vam na ulazu kažu da se gazda kupa ili, kao jednom profesoru univerziteta, da je na relaks došao glavom predsjednik DPS –a.

Nikad nijesam bio na Svetom Stefanu, ali umijem lijepo da pripovijedam o njemu. Nekoliko stranaca je dovoljno da raspredem kako se tamo kupala **Sofia Loren** i **Sylvester Stallone**. Ali, čovjek prosto od obaveza nema kad da ode da upozna te naše bisere sa razglednica. Je li moguće da tih stotinjak hi-

Neću divlju ljepotu preko ruskih TV oglasivača, hoću da provedem dan bez papirologije. Znači, spreman sam da kao izraz dobre volje čak i ulaz platim u gvozdenim apoenima. Ali, ako neko iz obezbjeđenja traži 25 eura u mom evropskom Miločeru, to mi se nikako ne sviđa

Ijada Crnogoraca kojima je do kupanja, nijesu na bilo koji način privilegovani da bez pasoša ulaze na sopstvene plaže? Da se makar u prvoj godini nezavisnosti integrišemo sa sopstvenim komadom Jadrana, da se na dostojan način oprostimo, prije nego sve ljekovito blato i koralne kadice prepustimo obavez-

noj klijenteli elitnog turizma.

I sada više nema još nešto da se o tome kaže. Te plaže, bez kojih bi pošten čovjek mogao čitavog života, ipak su luksuz, incident, sveta zemlja nacionalnog turizma. Ipak, one su i katastarski komad, vlasništvo države, jedne osjetljive maloljetnice kakva nam je Crna Gora i onda sam baš osjetljiv kada kakav kapitalista dođe i traži ti pare. Molim, po zakonu je pedeset odsto plaže moje. Prezirem ležaljke i sunčobrane, volim da kotrljam pipun i koknem lubenicu iz štoja na plaži, volim da gledam kako nam je lijepa zemlja. Neću divlju ljepotu preko ruskih TV oglasivača, hoću da provedem dan bez papirologije. Znači, spreman sam da kao izraz dobre volje čak i ulaz platim u gvozdenim apoenima. Ali, kako neko iz obezbjeđenja traži 25 eura u mom evropskom Miločeru, to mi se nikako ne sviđa. Ulažem kviska i žalim se ministru turizma **Pedragu Neneziću**! On je jedan lijep čovjek, govori jezike, a na pitanja novinara koliko posto je više turista došlo u odnosu na prošlu godinu, odgovara i SMS–om. Toliko mi je simpatičan. Neki dvadesetak odsto emotivnih kapaciteta spreman sam da poklonim slatkim Neneziću, samo ako mi odgovori zašto ne može da se ja

Cunami bezakonja podigao je preveliki talas koji prijeti da potopi i planinske vrhove i dimnjake termoelektrana...

kupam. Hoću i ja da se rashladim.

Upalio sam juče Joga kasetu na kojoj veliki učitelj poziva konzumenta da se opusti i razmišlja o svom tijelu. Zamisli da ti je zima, zamisli da ti je vrućina i tako dalje... Kada to slušate na plus četrdeset bez adekvatnog uređaja za klimatizaciju u Podgorici, onda je vrlo teško. Zamislite da ste u Evropskoj uniji. Zamislite da vam je zima...

Bijelom čovjeku je mnogo jednostavnije ići na plažu. Mnogo je jednostavnije doći do pomoćnika ministra nego do samog Nenezića i čuti da su dnevno političari svi oni koji su navrli na zabranjeni pijesak pomenutih plaža. Još ćete iz resornog Ministarstva čuti: "Što se niko nije bunio dok je Budvanska rivijera naplaćivala ulaz? Nego sada kada dođe tako poznat investitor, lokalna kompanija Paštrovića iz MZ Sveti Stefan frustrira njegova sveta popodna i brčkanje sa predsjednikom DPS–a". To neodoljivo podsjeća na riječi rektorice kada kaže da ako se studenti prije nijesu bunili protiv profesora **Lukića**, oni nemaju

pravo da dižu dževu ni sada. U prevodu – treba mirno trpjeti temperament Boba Tigra na fakultetu i imati u vidu da nije mudar potez mjeriti snagu sa jednim bokserom, odnosno pravnu državu interesom jedne singapurske firme u Miločer.

Kolosalna zamjena teza po kojoj je odličan alibi što je zakon kršen i ranije – jeste dozvola da se sa tom svetom praksom nastavi. Naplaćivalo se dakle kupanje u Miločer i u zeman Budvanske rivijere naše(g) svete, pa zašto sada da kvarimo Nenezićev uspjeh, aman!

Vlada RCG misli na opštu korist, velike obrte od budućih sezona. Aman resorts je džin u turizmu. Sasvim je normalno da tu nema mjesta za lokalnu patriotsku demagogiju, nemojte da kažete da ste toliko drski da biste se zbilja kupali na fenserskim plažama dok je u Podgorici četrdeset podeoka ključalog asfalta, a ministar policije ne vidi razlog za vanredno stanje.

Vanredno iznervirani su i ljudi iz morskog dobra jer niko ne poštuje njihov ugovor. Morsko dobro odgovara za pojas zemlje uz obalu dokle može da dobaci talas. Cunami bezakonja podigao je preveliki talas koji prijeti da potopi i planinske vrhove i dimnjake termoelektrana...

Zato nemam više vremena da čekam evropske integracije. Dosadno je što će sada opet i Srbija i Hrvatska i Crna Gora (svi zajedno!) prevoditi neki dokument, pa da ga onda zajedničkim snagama tumačimo, pa da malo stanemo dok se i Kosovo ne zamomči i tako prođe življenje, a plaže nam zvrle prazne. Umjesto da okupimo jedno dvadeset probranih, odemo u Miločer i kampujemo tamo dvadeset dana. Da nam niko "a" ne smije reći. Veliki sam patriota, glasao sam za ovu zemlju. Volim da kažem – ja sam bio za nezavisnu od početka. A prije početka sam nagingjao ka tome. Poslije toga, proučio sam

Kraljeva plaža

Pravilnik o korišćenju plaža, potpisao ga sam Nenezić. Što je za evropske integracije taj *acquis communautaire*, to je za mene u julu Pravilnik o korišćenju plaža. I nema prihvatanja evropskog zakonodavstva dok se ne počne poštovati ovdašnje. To vam je kao sa učenjem stranih jezika – savladajmo sopstvenu gramatiku, ako želimo da učimo tuđe jezike. Vidjeli smo Jaggera kako nije bio lijen da nauči.

Na plaži Jaz, kada su je preuzeli Rolling Stones-i, nije bilo

Na plaži Jaz, kada su je preuzeli Rolling Stones-i, nije bilo propusta. Dobro obezbjeđenje i ozbiljan menadžment – tajni recept za funkcionisanje jedne države, kupališta ili rok benda, svejedno

propusta. Dobro obezbjeđenje i ozbiljan menadžment – tajni recept za funkcionisanje jedne države, kupališta ili rok benda, svejedno.

Nije se teško kupati u znoju za taj sveti cilj, gledati domovinu na video razglednicama CNN-a, bez šanse da se uživo uvjerimo u njene blagodeti. Sve to nije teško izdržati

samo ako je propisano i pravno se može tumačiti bilo kako drugo do prevarom. Do tada, svi koji se bune biće ubačeni elementi, antiturističke kamikaze, mudraci iz plicaka koji ne razumiju dubinsku korist od investicija i koliko je podvodnih mina Vladin brod eskivirao da bi nam omogućio ovo malo novca za Sveti Stefan. Iskreno, mene DPS objašnjenja o višim ciljevima ne interesuju. Znam kada me vrata sa ulaza da sam nepoželjan i ne posumnjam u kvalitet svog dezodoransa niti u roditeljsko vaspitanje – posumnjam u vas, kreativci. Pitam se kud se dešete. Makar na periferiji da se progovori, ako ne u main stream medijima. Da vidim kako palaca isplažen jezik a da to nijesu Stonsi, kao ni estradno ljevičarenje. Prosto, nužna je borba za svako zrno pijeska koje nam pripada. Svako evropsko zrno pijeska. Isplaziti jezičinu višim ciljevima naše privatizacije i spoljnopolitičkim prioritetima i osvojiti obalu. Svi u Miločer! Blickrig!

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

NACRT PROSTORNOG PLANA CRNE GORE JE (NE)USAGLAŠEN SA ZELENO
KNJIGOM EU I DIREKTIVAMA EU U OBLASTI PROSTORNOG PLANIRANJA

Piše: Emil Kriještorac

Da se crnogorska javnost ipak okreće temama "od čega se živi", i da je bar za trenutak prevazišla opsjednutost političkim temama, pokazala je javna rasprava o Nacrtu Prostornog plana Republike Crne Gore koja je završena 28. juna, a koja je bacila u drugi plan raspravu o nacrtu Ustava. Ovakav strateški dokument mnogi stručnjaci doživljavaju kao drugi ustav i njime bi se trebale riješiti mnoge dileme koje se odnose na budući razvoj Crne Gore i život samih građana, a njime bi trebao odrediti put kojim se valja kretati u strateškom planiranju i razvoju Crne Gore. Stoga i ne čudi toliko interesovanje.

Na nekoliko javnih rasprava u crnogorskim opštinama aktivisti NVO Exeditio su pitali predlagачe Nacrta Prostornog plana, da li su i u kojoj mjeri konsultovali Zelenu knjigu EU prilikom izrade ovog strateškog dokumenta, te da li su konsultovali preporuke i direktive EU iz oblasti prostornog planiranja, uključujući i dokument Evropske perspektive održivog razvoja. O kojim dokumentima je riječ?

Evropska perspektiva održivog razvoja je dokument koji predstavlja rezultat intenzivnih razgovora o prostornom razvoju EU između samih država članica i država članica i Evropske komisije sa ciljem da se stvori

Ekonomski zahtjevi moraju biti u skladu sa održivim razvojem

politički okvir za bolju saradnju sektorskih politika Zajednice, a sa značajnim prostornim uticajem između država članica, njihovih regija i gradova. Sve je počelo sastankom ministara za prostorno planiranje na Krfu, u vrijeme predsjedavanja Belgije EU, kada su dogovoreni okviri i početne opcije politike zajedničkog prostornog razvoja. Zatim su na ministarskom sastanku u Lajpcigu usvojeni Osnovni principi (koncepti) prostornog razvoja naselja, da bi se tokom kasnijeg francuskog, španskog i italijanskog predsjedavanja EU razradili svi važni scenariji i analize odgovarajućeg prostornog razvoja EU. Važno je još istaći da je prvi zvanični nacrt dokumenta Evropske perspektive održivog razvoja usvojen još u Nordviku, juna 1997. godine od strane tada 15 država članica. Ovim dokumentom su države članice potvrdile svoju odlučnost da, slijedeći evropsku integraciju, očuvaju raznolikost i postignu regionalno uravnoteženiji i održivi razvoj EU. To posebno znači

usaglašavanje socijalnih i ekonomskih zahtjeva prostornog razvoja neke oblasti sa njenim ekološkim i kulturnim funkcijama, doprinoseći tako održivom i što uravnoteženijem teritorijalnom razvoju. Čuvajući regionalnu raznolikost, EU će na takav način, pored ekonomske i političke unije, postepeno prerastati i u ekološku i socijalnu uniju. Prema definiciji sadržanoj u Brantlenskom izvještaju Ujedinjenih nacija (United Nations Brundtland Report), održivi razvoj ne podrazumijeva samo ekološki zdrav ekonomski razvoj koji čuva postojeće

Dokumentom "Evropske perspektive održivog razvoja" usvojenim u Nordviku juna 1997. godine, tadašnjih 15 država članica EU potvrdile su odlučnost da, slijedeći evropsku integraciju, očuvaju raznolikost i postignu regionalno uravnoteženiji i održivi razvoj EU

EU PRIPREMA SVOJ PROSTORNI PLAN

Savjet ministara EU odgovornih za prostorno planiranje, tokom sastanka u Postdamu za vrijeme prethodnog predsjedavanja Njemačke, zaključio je da završetak političke rasprave o Evropskoj perspektivi održivog razvoja predstavlja važan korak naprijed ka evropskoj integraciji.

Takođe, zaključeno je i da su usvajanjem Evropske perspektive održivog razvoja države članice i Komisija postigle dogovor o zajedničkim ciljevima i konceptima budućeg razvoja teritorije Evropske unije.

"Cilj politika prostornog razvoja je da doprinesu uravnoteženom i održivom razvoju teritorije EU. Po mišljenju ministra, važno je da se tri osnovna cilja evropske politike ostvare jednako u svim regijama EU. Ti osnovni ciljevi su:

- ekonomska i socijalna kohezija;
- očuvanje i upravljanje prirodnim resursima i kulturnim nasleđem;
- uravnoteženija konkurentnost evropske teritorije

Evropska perspektiva održivog razvoja je pogodan politički okvir za sektorske politike Zajednice i država članica sa prostornim uticajima, kao i za regionalne i lokalne vlasti čiji je cilj postizanje uravnoteženog i održivog razvoja evropske teritorije", piše u zaključcima.

Sa jedne od rasprava o Prostornom planu

resurse za buduće generacije, već obuhvata i uravnotežen prostorni razvoj.

Još 1994. godine, ministri odgovorni za prostorno planiranje usvojili su tri političke smjernice prostornog razvoja EU:

- razvoj uravnoteženog i policentričnog urbanog sistema i novog odnosa urbana–ruralna sredina;
- obezbjeđenje jednakog pristupa infrastrukturi i znanju;
- održivi razvoj, racionalno upravljanje i zaštita prirodnog i kulturnog naslijeđa.

Dakle, možemo zaključiti da Evropska perspektiva održivog razvoja sadrži viziju buduće teritorije EU. Svojim ciljevima i smjernicama ona pruža donosiocima odluka u državnom i privatnom sektoru opšti izvor preporuka za akcije koje imaju prostorni uticaj. Izvan toga ona predstavlja pozitivan signal za široko učešće građana u političkoj raspravi o odlukama na evropskom nivou i njihovom uticaju na gradove i regije EU.

Takođe, baveći se pitanjima potrošnje energije, EU je na osnovu Lisabonske agende definisala svoje prioritete u ovoj oblasti i izložila ih u Zelenoj knjizi iz 2000. godine: "Ka evropskoj strategiji za sigurnost snabdijevanja energijom". Razlog za niz aktivnosti koje je po pitanjima potrošnje energije preduzela EU, leži u alarmantnim podacima koji se odnose na sigurnost snabdijevanja energijom, jer sudeći po tekućim trendovima, EU će do 2030. godine uvoziti čak 90%

Javna rasprava je pokazala da je i mnogim građanima jasno da se na ovako malom prostoru ne mogu istovremeno razvijati turistička i ekološka država, a da se održavaju ili čak proširuju kapaciteti prljave industrije

potrebne nafte i 80% gasa. Upravo zbog toga je na ministarskom sastanku u okviru međunarodne agencije za energiju International Energy Agency – (IEA), održanom 2. maja 2005. godine, istaknuto da je "...energetska efikasnost jedna od ključnih metoda za rješavanje ovog izazova", a tome je upravo posvećena pomenuta Zelena knjiga. "Inicijativa za ostvarivanje energetske efikasnosti nije važna samo za energetsku politiku. Ona predstavlja značajan doprinos smanjenju naše energetske zavisnosti od trećih zemalja" – ključni je rezime Zelene knjige. Za pripremu Zelene knjige, osnovana je grupa na visokom nivou koja je sačinjena od predstavnika država članica. Ona se sastala u aprilu 2005. godine i tada je je konstatovano "...da se napredak može postići samo ako EU zauzme proaktivan pristup, i ako se usvoje konkretni ciljevi". Nema sumnje da bi bilo dobro da i strateški razvojni projekti Crne Gore korespondiraju sa tim ciljevima, a jedna od stvari gdje se te politike definišu je svakako Prostorni plan Crne Gore.

Takođe, prilikom utvrđivanja prijedloga Prostornog plana Crne Gore, veoma je važno biti saglasan sa pomenutim, ali i sa brojnim dokumen-

tima EU koja tretiraju prostorno planiranje, perspektive održivog razvoja i evropske preporuke i konvencije u oblasti kulturnog naslijeđa. Ovo kažemo imajući u vidu da su nam i integracije strateški interes i krajnji cilj. Inače, u EU se ovim pitanjima bavi Odbor za prostorni razvoj (Committee Spatial Development) kojim predsjedava odgovarajuće predsjedavajuće tijelo, a čine ga delegati iz država članica (koji su članovi vlada odgovorni za prostorno planiranje i razvoj) i Komisija EU koja ima ulogu sekretarijata.

Svakako da se pored toga posebno moraju tretirati i brojne primjedbe civilnog sektora i građana, jer po riječima šefa kancelarije UNDP-a za Crnu Goru **Garreta Tankosić-Kelly**-ija, konačna verzija Prostornog plana mora biti i "refleksija volje naroda", naglašavajući da se "...sa donošenjem konačne verzije ne treba žuriti". On pri tome navodi primjer Irske gdje je rasprava trajala godinu dana, a utvrđivanje finalnog dokumenta još toliko. Naime, sama javna rasprava je pokazala da je i mnogim građanima jasno da se na ovako malom prostoru ne mogu istovremeno razvijati turistička i ekološka država, a da se održavaju ili čak proširuju kapaciteti prljave industrije. Ako smo se pak odlučili za turizam kao stratešku granu razvoja, onda se nameće dilema kojem vidu turizma težimo – elitnom ili masovnom. Jedno sa drugim nije komplementarno. Takođe, težište brojnih primjedbi se odnose i na odluku da li nam treba i koliko ćemo graditi novih izvora električne energije i kako to usaglasiti sa vizijom održivog razvoja i samom zaštitom životne sredine. Te konflikte i sami autori Prostornog plana priznaju, ali pri tome ne nude rješenje što je bila primjedba i brojnih međunarodnih eksperata. Zbog svega toga, po riječima **Peter Nelson**-a predstavnika britanske konsultantske kuće i autora Strateške procjene uticaja plana na životnu sredinu, "čitav dokument treba filtrirati".

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcioner Narodne stranke

U EVROPSKOJ KOMISIJI PRIPREMILI PRIJEDLOG REFORMI U OBLASTI PROIZVODNJE PIĆA BOGOVA

Višak vina opija

Nakon što su vodeće članice Evropske unije muku mučile sa tvrdoglavom braćom **Kaczynski** ubjeđujući ih mjesecima da prihvate kompromisna rješenja u vezi sa budućom unutrašnjom organizacijom Unije, EU se suočava sa još jednim izazovom. Naizgled ne baš toliko važnim, ali i te kako osjetljivim jer će od njegovog rješavanja zavisići egzistencija nekoliko stotina hiljada ljudi. Uz to, njegov epilog će biti pokazatelj da li je EU krenula u reformu svoje kontroverzne poljoprivredne politike značajnog subvencionisanja domaćih proizvođača.

Kako javlja EU Observer, EU planira krupne promjene u problematičnom vinskome sektoru kako bi ponovo pridobila kupce i tržišta izgubljene u trci sa vinima "novog svijeta". Neki diplomatski krugovi, međutim, predviđaju žestoku borbu između "evropskog juga i sjevera" oko ovog kontroverznog pitanja.

Početkom jula je evropska komesarka za poljoprivredu **Mariann Fischer Boel** predstavila paket reformi u kojima se predviđa neizvjesna budućnost vinskog sektora ukoliko se uskoro ne sprovedu "dubinske" reforme.

Uz postojeće trendove, očekuje se da će višak proizvedenog dostići 15% godišnje proizvodnje do kraja ove decenije – ovo bi značilo ogroman teret za budžet EU. Unija već troši više od pola milijarde eura godišnje kako bi se otarasila viška vina za koje je nemoguće naći tržište

"Zvona na uzbunu se već čuju", kaže se u dokumentu Fischer Boel. Ukoliko vinski sektor EU ne bude "...u potpunosti reformisan u bliskoj budućnosti, postoji velika vjerovatnoća da će čitav sistem zapasti u krizu od koje se neće moći oporaviti", tvrdi isti izbor.

Iako je EU i dalje na prvom mjestu u svijetu po proizvodnji, izvozu i potrošnji vina, EU se sve više suočava sa žestokom konkurencijom iz "novog svijeta": SAD-om, Argentinom, Kinom, Australijom,

Južnoafričkom republikom i Čileom.

I potrošnja vina u EU opada, dok količine uvezenih vina rastu mnogo brže od izvoza.

Uz postojeće trendove, očekuje se da će višak proizvedenog dostići 15% godišnje proizvodnje do kraja ove decenije –ovo bi značilo ogroman teret za budžet EU. Unija već troši više od pola milijarde eura godišnje kako bi se otarasila viška vina za koje je nemoguće naći tržište.

"Uzalud trošimo ogromne količine novca...kako bi se oslobodili viška vina, umjesto da podižemo konkurentnost i promoviramo naša vina", tvrdi Fischer Boel.

U okviru predloženih reformi, Evropska komisija se zalaže za smanjenje obima vinske industrije u EU, uklanjanjem oko 200 000 hektara vinograda. Svaka bi država članica morala da zaustavi proizvodnju na bar 10% svoje teritorije pod vinogradima, dok bi proizvođačima koji se odluče da svojevoljno napuste ovaj sektor bile ponuđene posebne premije.

Brisel je najprije insistirao da se ukloni do 400 000 hiljada hektara vinograda, ali su se ubrzo pobunile članice u kojima je ta proizvodnja među značajnijim industrijama. Sva pomoć u pogledu viška proizvodnje će biti ukinuta uključujući i povlastice u procesu destilovanja neprodatog vina u industrijski alkohol, pomoć u skladištenju, povratak procenta od izvoza, a EU neće više ni otkupljivati neprodato vino.

"Odluka da povećaju proizvodnju će zavisići samo od sposobnosti proizvođača da prodaju svoje proizvode", tvrdi EK.

U međuvremenu, u Briselu je odlučeno da se od 2014. godine ukinu trenutne zabrane sađenja i to iz razloga da bi se konkurentnim proizvođačima vina omogućilo proširivanje proizvodnje.

Još jedna značajna stavka reformskog paketa EK je zabrana upotrebe šećera za obogaćivanje vina, što bi lako moglo podijeliti članice EU u dva tabora. Južnije zemlje proizvođači (koje uživaju sunčano vrijeme većim dijelom godine) podržavaju ovu inicijativu, dok se sjeverniji proizvođači poput Luksemburga, Njemačke, Austrije i Slovačke već bune protiv zabrane.

U okviru predloženih reformi, Evropska komisija se zalaže za smanjenje obima vinske industrije u EU uklanjanjem oko 200 000 hektara vinograda. Svaka bi država članica morala da zaustavi proizvodnju na bar 10% svoje teritorije pod vinogradima, dok bi proizvođačima koji se odluče da svojevoljno napuste ovaj sektor bile ponuđene posebne premije

Reforma će biti stavljena na dnevni red Savjeta ministara poljoprivrede EU na jesen, a u Briselu se nadaju političkom sporazumu do kraja 2007. godine kako bi reforme mogle stupiti na snagu već u avgustu iduće godine. Diplomatski krugovi EU, međutim, predviđaju žestoku borbu jer se situacija u vinskom sektoru Evrope znatno razlikuje od jedne do druge zemlje članice, uglavnom kao posljedica različitih klimatskih uslova i stilova proizvodnje.

Očekuje se da će ovaj sektor, koji zapošljava gotovo dva i po miliona ljudi morati da prođe bolan period, a neki će proizvođači u potpunosti izgubiti posao.

Proizvodnja vina je među vodećim sektorima poljoprivredne proizvodnje u EU. Francuska, Italija i Španija su najveći evropski proizvođači, praćene Njemačkom, Portugalijom, Mađarskom, Grčkom i Austrijom.

N.R.–V.Š.

PREDSJEDNIK SKUPŠTINE SRBIJE I FUNKCIONER TADIĆEVE DEMOKRATSKE STRANKE OLIVER DULIĆ

Ne treba da se takmičimo već da budemo partneri

Nemoguće je biti dobar Evropljanin, a loš susjed – ocijenio je predsjednik Skupštine Srbije i funkcioner Tadićeve Demokratske stranke Oliver Dulić, koji je u julu započeo turneju po zemljama bivše SFR Jugoslavije.

Dulić je za EIC Bilten rekao da saradnja između parlamenata zemalja regiona jugoistočne Evrope u prošlosti nije bila ni izbliza tako intenzivna koliko bi trebalo da bude.

"Svjedoci smo činjenice da u posljednje vrijeme sve više ljudi uočava prednosti regionalnog povezivanja i da polako sazrijeva ideja da je nemoguće biti dobar Evropljanin, a loš susjed. Konkretno, moja glavna poruka tokom turneje biće iniciranje jače regionalne parlamentarne saradnje, kako bi se, prije svega kroz razmjenu iskustava, ubrzao put zemalja jugoistočne Evrope ka evropskim integracijama", kazao je Dulić.

On je rekao da se parlamenti Srbije i Crne Gore susrijeću sa vrlo sličnim problemima i da je brzina savladavanja svih prepreka na putu ka Evropskoj uniji nemoguća bez efikasnog parlamenta.

"Postoji čitav niz zakona koje treba usvojiti ili ih uskladiti sa evropskim zakonodavstvom. Složićemo se da Skupštine i Srbije i Crne Gore iz raznoraznih razloga imaju problema sa brzinom usvajanja takvih zakona. Upravo zato je međusobna razmjena iskustava od neprocjenjivog značaja, a posebno kada u to uključimo i parlamente zemalja regiona koje su otišle korak ili više dalje od nas u pogledu evropskih integracija", naglasio je predsjednik Skupštine Srbije.

On smatra da Srbija i Crna Gora, nažalost, ne koriste sve oblike saradnje koje su im na raspolaganju.

"Ubijeden sam da je period

Ne smijemo da zaboravimo da ćemo do Brisela putovati brže ukoliko budemo sarađivali i razvili ne takmičarske nego partnerske odnose. U tom smislu, saradnja između parlamenata svih zemalja regiona trebalo bi da ima mnogo značajniju ulogu nego do sada

'mlakih' odnosa iza nas i da su stvoreni uslovi da godinu dana nakon razdruživanja krenemo u intenzivniju susjedsku saradnju u svim oblastima", kazao je Dulić.

Šef srpskog parlamenta ističe da su građani Srbije i Crne Gore jednostavno upućeni jedni na druge i da ljudi koji vode dvije države moraju to da poštuju i učine sve što je u njihovoj moći "...da im omogućimo kvalitetniji život u kojem će biti nebitan podatak na kojoj strani granice žive".

"Odnosi građana naših država su toliko bliski i specifični da je nemoguće zamisliti da bi i odnosi između država trebalo da budu dru-

gačiji", ocijenio je Dulić.

Odgovarajući na pitanje kako gleda na evropsku perspektivu Srbije i Crne Gore i ko ima bolje startne pozicije, on je rekao da mu se čini da je Crna Gora trenutno u nešto boljoj poziciji s obzirom da Srbija još uvijek oko vrata ima teret koga se nije riješila – završetak saradnje sa Haškim tribunalom.

"Uz to, vrlo teško pitanje određivanja konačnog statusa Kosmeta dodatno opterećuje srpsko društvo. Uvjeran sam da je Srbija sa novom Vladom dobila prijeko potreban zamajac da riješi sve probleme koji su godinama gurani pod tepih. Ne smijemo da zaboravimo da ćemo do Brisela putovati brže ukoliko budemo sarađivali i razvili ne takmičarske nego partnerske odnose. U tom smislu, saradnja između parlamenata svih zemalja regiona trebalo bi da ima mnogo značajniju ulogu nego do sada", naglasio je Dulić.

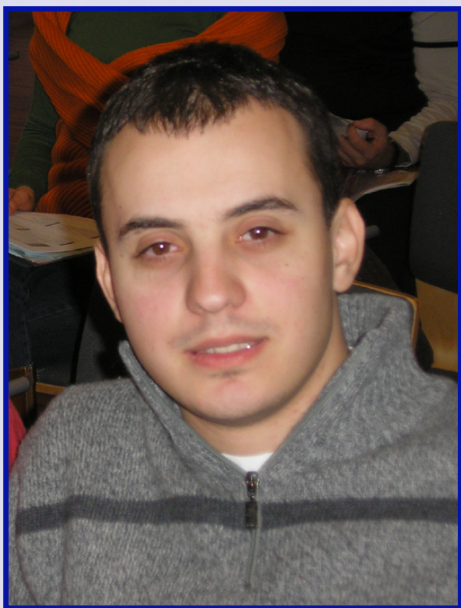
On je dodao da se nada budućim odnosima Srbije i Crne Gore na temelju interesa, prije svega ekonomskih.

"Mnogi problemi stigli su iz sfere politike", rekao je Dulić govoreći o odnosima dvije zemlje iz vremena državne zajednice.

Dulić je rekao da Sporazumu CEFTA (kao regionalnoj ekonomskoj inicijativi) treba dati parlamentarnu dimenziju i time ga ojačati.

"Mislim da bi trebalo da se češće sastaju naši poslanici i razgovaraju o životnim pitanjima. Ne postoji nijedna prepreka između Srbije i Crne Gore da ne razgovaraju odbori za školstvo, zdravstvo, za ekonomske odnose o temama koje su važne za građane", poručio je on.

N. RUDOVIĆ

Piše: Miloš Konatar

Ne znam šta prvo reći kada na ovo jedno pitanje "zašto" imamo hiljadu odgovora "zato", a nijedan odgovor nije manje vrijedan od onog prethodnog. Tako jednostavno, a u drugu ruku izuzetno zahtjevno pitanje koje bih možda preformulisao u Zašto moramo biti građani Evrope? Na ovako postavljeno pitanje bih najkraće odgovorio – zato što imamo obavezu (i prema sebi i prema budućim generacijama) da se podignemo iz pepela i mraka koji traje posljednjih 17 godina; zato što želim da svi građani Crne Gore žive život dostojan čovjeka, život u kome će se poštovati ljudska i manjinska prava, život bez vjerske, rasne, polne ili bilo koje druge diskriminacije; zato što želim da dobijemo šansu za bolji život, za novi početak, za bolju budućnost; zato što želim da budemo dio civilizovanog i naprednog svijeta. Iz svih tih razloga želim da i ja i svi građani Crne Gore budu dio Evrope, a da prije svega Evropa bude dio svih nas!

Ni kriva ni dužna, moja generacija je dobila težak zadatak da ispravi greške generacija naših roditelja. Nijesmo krivi ni za ratna razaranja na prostoru bivše

Zašto želim da budem građanin Evrope?

Jugoslavije, nijesmo bili kreatori čuvene mirnodopske politike "rat za mir", nijesmo bili ti koji su išli u "osvajanje" Dubrovnika, nijesmo bili slijepi i poslušni pratioci pogubne politike Slobodana Miloševića koja nas je odvela u sankcije i izolaciju, nijesmo od Crne Gore napravili raj za šverc i kriminal, nijesmo bili ti koji smo deportovali izbjeglice iz naše zemlje i slali ih u smrt, nijesmo bili ti koji smo od naše prelijepe Crne Gore napravili jednu siromašnu i nedemokratsku zemlju u samom srcu Evrope... Nijesmo bili krivi, ali su nas najviše pogodile posljedice pogrešnih odluka generacija ispred nas. To vrijeme nam niko neće vratiti, to djetinjstvo u izolaciji, mraku... mraku koji još traje! Nijesmo bili krivi, ali smo ipak doživjeli da nas danas kreatori i izvršitelji ove pogubne politike uče "jeuropejstvu"! Danas nas "oni" uče evropskim vrijednostima! E, pa neka, hvala! Naše se vrijednosti razlikuju od njihovih i mi imamo obavezu da jednom za svagda raskrstimo sa njihovim, a u Crnu Goru uvedemo prave evropske vrijednosti, građanske vrijednosti života. I baš zato imamo obavezu prema budućim generacijama – da oni nikad ne dožive to što smo mi. Treba da žive u Crnoj Gori slobodnoj, demokratskoj, prosperitetnoj, bogatoj i lijepoj, treba da se svako jutro bude znajući da su građani Evrope i modernog svijeta. Greške nikad nećemo zaboraviti, sjećanje na njih će nam biti opomena da se nikada više ne ponove!

Danas su državnom vrhu u Crnoj Gori puna usta Evrope, usva-

jamo evropske zakone, evropski standardi su tu, mi smo već građani Evrope, a gdje je istina u svemu tome? Imam osjećaj da nam kažu: "Građani Crne Gore, živite dobro i standard vam je dobar, naravno, vi to još uvijek ne primjećujete, ali vremenom ćete shvatiti da smo mi u pravu!" Ne znam da li da se smijem, ili da plačem!? Možda će nam i staviti do znanja da su nam doveli The Rolling Stones-e, za čiji koncert jedino građani Crne Gore nijesu mogli sebi priuštiti kartu. Tome je najbolju potvrdu dao jedan od organizatora koji je mudro primijeto da je prodaja karata u Crnoj Gori izuzetno slaba, ali je dodao da ne zna zbog čega je to tako!? Da li možda neko zna tačan odgovor? Možda prosječnog građanina Crne Gore nije ni briga, možda je samo važno da su se "oni, naši gospodari" lijepo proveli i izigrali... No, nama mora da bude jasno da se tako ne ide u Evropu, tako se Evropa ne dovodi ovdje, valjda nam je toliko jasno da možemo da im poručimo: "Gospodo, prvo standard za Stones-e, učinite da se osjećamo kao građani Amsterdama, Rima, Barselone, pa da onda svi zajedno sa Jaggerom možemo da zapjevamo Satisfaction. Do tada, sve što radite je samo spektakl koji treba da zadivi siromašne, a u kojem ćete samo vi uživati."

Kako bi bilo da sebi postavimo kontra pitanje od onog u naslovu – želim li biti građanin jedne male, nedemokratske i siromašne države, geografski u Evropi, a stvarno u nekom dalekom, dalekom svijetu? Da li je neko još uvijek u zabludi da

se danas u Crnoj Gori ne krše ljudska prava? Imamo bezbroj primjera da je to tako. Da li i dalje neko vjeruje da nema svih vrsta diskriminacije u Crnoj Gori? I ako neko vjeruje, mislim je u manjini. Zar je moguće u evropskoj Crnoj Gori nekažnjeno ubijati novinare, policajce, političke neistomišljenike? Da, moguće je zato što Crna Gora danas nije ni evropska, ni slobodna, ni demokratska. Zar je moguće da je Crna Gora danas prepoznata kao država u kojoj cvjetaju kriminal i korupcija? Da, moguće je zato što još nismo uspjeli Evropu učiniti dijelom svih nas, a dok to ne uradimo, teško da ćemo se moći nazivati njenim građanima.

Zašto želim biti građanin Evrope? Zato što želim šansu za sebe i svoj narod, ne želim ni više ni manje nego što imaju ostali građani Evrope, ostali narodi okupljeni u evropskoj porodici. Nijesam u zabludi da mislim da biti građanin Evrope podrazumijeva ekonomsko blagostanje, lagan život, evropski standard i sve što uz to ide. Ne, ali zato mislim da biti građanin Evrope znači šansu, da znači priliku da izgradimo bolje sutra. I mi moramo biti spremni da tu šansu iskoristimo, ali je nećemo iskoristiti sa ljudima koji su nas posljednjih 17 godina samo udaljavali od te šanse i samo nam je uskraćivali. A zašto i ne bi kad za njih Evropa u Crnoj Gori i Crna Gora u Evropi znači kraj! A zašto i ne bi, kad su navikli da žive i rade u "mraku", u mišjoj rupi, sigurni i zaštićeni od optužnica za šverc, deportacije i ubistva. A zašto i ne bi, kad nijesu navikli da žive i rade u zemlji jakih institucija, zemlji u kojoj vlada zakon i pravo. A zašto i ne bi kad je jednom prilikom zamjenik ministra za evropske integracije na pitanje da prokomentariše Izvještaj Evropske komisije u kojem se navodi da Crna Gora ima ozbiljan problem sa korupcijom i organi-

zovanim kriminalom, odgovorio (parafraziram) da je to jedan traljavo napisan i na brzinu sklepan dokument! O čemu više da govorimo? O kojim institucijama? Treba li da vječito guramo prljave stvari pod tepih, ili da ih rješavamo i suočimo se sa njima? Iskreno mislim da ako nas Evropa i evropske integracije ne "natjeraju" da izgradimo institucije i od Crne Gore napravimo državu reda i zakona, sami to nećemo moći uraditi. Previše su postali jaki "neformalni centri moći" da bi se sami mogli boriti protiv njih. E, baš zato ja želim da dovedemo Evropu u Crnu Goru da bi Crna Gora postala dio Evrope! E, baš zato želim biti građanin Evrope. Baš zato što biti građanin Evrope predstavlja sve suprotno od njih, od njihovog sistema vrijednosti i zato što biti građanin Evrope znači priliku da preko Evrope koja pruža neizmjerne mogućnosti donesemo sreću i blagostanje svim građanima Crne Gore.

Zašto želim biti građanin Evrope? Zato što ne želim da živim u ovakvoj Crnoj Gori, ovo nije Crna Gora za koju smo se borili i za koju se svim srcem i dalje borimo. Zato ćemo nastaviti da se borimo, zato što je cilj veliki, značajan i istorijski. Zato što želim da zajedno sa svim

građanima Crne Gore udahnem evropski vazduh punim plućima!

Možda će biti ljudi koji će čitajući ovaj tekst reći da sam previše kritičan, neoptimističan i da možda ne želim da primijetim i pohvalim dobre stvari, a ja bih im najiskrenije odgovorio: Ljudi, dajte bar da se ne lažemo jednom u životu, da se pogledamo u oči i ne bježimo od istine! Volio bih da ako neko nije obavezno pročitao **Orwell**-ovu "životinjsku farmu" (oni koji su je pročitali da se prisjete) i sve će im se samo kazati! Čitajući ovo djelo siguran sam da će svi shvatiti gdje je sada Crna Gora, kakva je danas Crna Gora, koliko smo daleko od Evrope i koliko je dug, težak i ozbiljan put pred nama. Zaista sam najiskrenije ubijeđen da bez "evropskog sunca" nikad nećemo pobijediti "crnogorski mrak". Mislim da je Crna Gora konačno zaslužila da je to sunce ogrije i mislim da to svitanje nije daleko i da ga svi zajedno možemo učiniti još bližim. Biti građanin Evrope zvuči zaista dobro, pa zato ne smijemo previše čekati!

Autor je predsjednik Mreže mladih Pokreta za promjene i polaznik V generacije Škole evropskih integracija

IZ BRISELA NAJAVLJUJU POKRETANJE PROCEDURE ZA RACIONALIZACIJU
TROŠKOVA PREVOĐENJA DOKUMENATA NA ZVANIČNE JEZIKE UNIJE

Za prevođenje EU godišnje se potroši 511 miliona eura

U Izvještaju o troškovima prevođenja u institucijama EU koji je 10. jula 2007. g. usvojio Evropski parlament, poslanik EP **Alexander Stubb**, autor Izvještaja, pozvao je na jačanje svijesti o troškovima. On je stavio "pod lupu" do sada uobičajenu praksu da se svaki dokument u institucijama EU prevodi na jezike poput finskog, švedskog ili malteškog.

Prema tvrdnjama Evropske narodne partije (hrišćansko-demokratska) i Evropskih demokrata, oko 26 miliona eura se godišnje potroši na ugovorene, ali nikad upotrijebljene prevodilačke usluge u institucijama EU.

Prevodilački troškovi EP, Evropske komisije i Savjeta su u 2005. godini dostigli 511 miliona eura. U Izvještaju se poziva na efikasnije mjere kojima bi se procijenila korist i troškovi, ustanovile stvarne potrebe za prevođenjem, upravljalo prevodilačkom službom, kontrolisao kvalitet prevoda i osnažila saradnja među institucijama.

"Finski, švedski ili malteški ne mogu biti jedini radni jezici institucija. Sa druge strane, ne mora sve da bude prevedeno na sve službene jezike. U parlamentarnim odborima je, na primjer, dovoljno da prevodi budu na jezicima koje koriste članovi tih odbora, a ostali prevodi mogu biti obezbijeđeni na zahtjev", rekao je Stubb, prenose evropski web portal Euractiv.

"Poreskim obveznicima dugujemo više svijesti o troškovima prevođenja", dodao je on, predloživši i da se

Troškovi usmenog prevođenja su ipak mali u poređenju sa službom pismenog prevođenja koja upošljava 2 000 ljudi da prevodu dokumente EU na sve službene jezike. To je zakonski propisana obaveza, iako je puno sprovođenje uredbe suspendovano u posljednje dvije godine jer EU nije bila u stanju da pronađe dovoljno malteških prevodilaca otkako se to sićušno mediteransko ostrvo pridružilo EU 2004. godine

prevodi zapisnika sa plenarnih sjednica EP zamijene internet portalom na kome je već moguće pratiti video zapise sjednica sa svim prevodima.

"Upotreba interneta je obavezna u našem vremenu i može nam pomoći da ostvarimo znatne uštede", kazao je Stubb.

On je naglasio u svom izvještaju i da je višejezičnost jedna od naj-

većih prednosti EU.

"Usluge prevođenja (usmenog i pismenog) u EU, zajedno iznose tek oko 1% ukupnih troškova EU. To i nije posebno visoka cijena za demokratiju i efikasnu saradnju", rekao je on.

I londonski "Guardian" objavio je da se milioni funti novca poreskih obveznika "bacaju" svake godine na EU prevodioca koji se pojavljuju na mnogobrojnim sastancima da bi im tamo rekli da njihove usluge nijesu potrebne.

"Guardian" tvrdi da su najgori poslanici EP, koji traže prisustvo prevodioca na sastancima odbora na koje potom ne dolaze. Prevodilac u Evropskom parlamentu košta 1000 funti dnevno.

I "Guardian" citira Alexa Stubba, finskog parlamentarca koji je napisao Izvještaj, i tvrdi: "Mnogo novca je bačeno u vjetar. Moj bi Izvještaj trebao da posluži kao znak na uzbunu članovima Parlamenta koji tek naruče prevodioca iz principa, a zatim se i ne pojave. To je manjina, ali bi i mi ostali mogli biti pažljiviji".

"Pokušao sam da probudim svijest o troškovima prevodilaca. Obično o njima razmišljamo kao o ljudima u kutiji koji nam jednostavno ponove što neko drugi kaže. Oni, međutim, koštaju 1 500 eura dnevno u Evropskom parlamentu i 1000 eura u drugim institucijama EU", naglasio je Stubb.

Stubb vjeruje da bi poslanici EP morali prvi pokrenuti inicijativu za smanjivanje troškova, jer i njihov

mjesečni boravak u Strasburu samo povećava troškove prevodilaca.

"Sjednice u Strazburu znače i putne troškove, smještaj i dnevnice. Takođe bi se mogli i bolje organizovati: svi hoće da sastanci budu održani utorkom i srijedom – mnogi bi se poslanici mogli i uzdržati od zahtjeva za prevodiocima.

Ogromna prevodilačka mašinerija glavnih institucija EU – EP, EK, Savjeta EU, Ekonomskog i socijalnog savjeta i Komiteta regiona – guta oko 1% budžeta EU svake godine. U 2003. g, posljednjoj godini za koju postoje podaci, ta je brojka iznosila oko 109 miliona funti", rekao je Stubb.

Troškovi su se umnogostručili velikim talasom proširenja iz 2004. godine, kada je broj država članica porastao sa 15 na 25, a broj službenih jezika se gotovo udvostručio sa 11 na 20. Prevod cjelodnevnne sjednice parlamenta, koji je koštao 25 000 funti prije proširenja, sada košta 59 000 funti. Tri prevodioca su potrebna u svakoj kabini, što znači da EP ne može da funkcioniše ako nema bar 60 raspoloživih prevodilaca svakog dana.

Troškovi usmenog prevođenja su ipak mali u poređenju sa službom pismenog prevođenja koja upošljava 2 000 ljudi da prevedu

Pokušao sam da probudim svijest o troškovima prevodilaca. Obično o njima razmišljamo kao o ljudima u kutiji koji nam jednostavno ponove što neko drugi kaže. Oni, međutim, koštaju 1 500 eura dnevno u Evropskom parlamentu i 1000 eura u drugim institucijama EU", kaže poslanik EP Alexander Stubb

dokumente EU na sve službene jezike. To je zakonski propisana obaveza, iako je puno sprovođenje uredbe suspendovano u posljednje dvije godine jer EU nije bila u stanju da pronađe dovoljno malteških prevodioca otkako se to sićušno mediteransko ostrvo pridružilo EU

2004. godine.

EU prevodilačka služba, koja košta oko 450 miliona funti godišnje, najveća je na svijetu i znatno veća od UN (koja koristi samo 6 službenih jezika).

Stubb je bio prinuđen da ublaži neke od ranijih verzija Izvještaja u kojima je predlagao da neki jezici ne moraju ni biti korišćeni na svim sjednicama ako prisutni poslanici govore i druge jezike. Njegov je trenutni stav da poslanici treba da imaju pravo da se služe maternjim jezikom u svako doba, ali da bi morali pokušati da budu malo efikasniji.

Stubb, koji tečno govori engleski, kaže: "Jezik je oruđe komunikacije, ne identiteta. Za mnoge naše poslanike, međutim, to je pitanje identiteta i kulture i zato moramo biti veoma pažljivi".

Euroskeptici su jedva dočekali Izvještaj. Jeffrey Titford, jedan od članova britanske Partije nezavisnosti, kaže: "Ovaj Izvještaj pokazuje da će Evropski parlament i ostale institucije najvjerovatnije ostati jedna skupa vavilonska kakofonija još mnogo, mnogo godina. Ogromne količine novca koje se bacaju na prevođenje su samo simbol činjenice da je čitav evropski projekat jedan nemoguć san".

N.R.–V.Š.

UNIJA SA 23 SLUŽBENA JEZIKA

Evropska unija ima 27 zemalja članica i 23 službena jezika. Pri pristupanju EU, svaka nova članica prijavljuje koji bi jezik ili jezike željela da ima kao zvanične jezike EU.

Tako EU koristi jezike odabrane od strane nacionalnih vlada svojih građana, a ne jedinstven jezik ili nekoliko jezika koje bi sama odabrala, a koje veliki broj njenih građana možda ne bi razumio.

Zvanična politika višejezičnosti kao odabranog sredstva javne uprave je jedinstvena u svijetu. EU gleda na upotrebu svih jezika svojih građana kao na jedan od faktora svoje transparentnosti, legitimnosti i efikasnosti.

Na nivou kulturnog razvoja i unaprjeđenja kvaliteta života, EU nastoji i da promoviše znanje i upotrebu svih zvaničnih jezika u svim dijelovima Unije.

Na web sajtovima EU piše da je Unija uvidjela važnost svoje posebne politike jezika na najvišem nivou, i da je u tom smislu odredila posebnu funkciju za **Leonardu Orbanu** čija su zaduženja da promoviše višejezičnost u EU.

Balkan Investigative
Reporting Network

Piše: Zdravko Ljubaš

STRUČNJACI SUMNJAJU DA ĆE NOVI SASTAV OHR-A
ZAUSTAVITI DUGOTRAJAN PROCES STAGNACIJE I
DUBOKE KRIZE U BIH

Lajčak (ne) obećava novi početak

U trenutku kada se **Christian Schwarz-Schilling** povlači sa mjesta Visokog predstavnika međunarodne zajednice i Specijalnog predstavnika EU u Bosni i Hercegovini, opšta ocjena u ovoj podijeljenoj balkanskoj zemlji je da Schwarz-Schilling nije uspio mnogo šta postići, a puno se ne očekuje ni od njegovog nasljednika – g. **Miroslava Lajčaka**.

Schwarz-Schilling odlazi nakon samo godinu i po dana, što je najkraći mandat ijednog dosadašnjeg stranog izaslanika na toj funkciji.

On se nadao da će biti i posljednji međunarodni administrator u Bosni, ali je nedostatak političkog napretka ove zemlje u pravcu evroatlantskih integracija raspršio njegove nade.

Mnogi posmatrači smatraju da će međunarodno administrativno prisustvo biti neophodno još dugo kako bi se spriječio raspad zemlje. Zato je pravo pitanje: da li će novi predstavnik biti u stanju da učini i više od toga i da krene naprijed sa reformama u ispunjavanju uslova za potencijalni prijem u Evropsku uniju i NATO?

Politička analitičarka **Tanja Topić** iz Banja Luke kaže da ne očekuje "ništa posebno" od 43-godišnjeg Slovaka.

"Čini mi se da međunarodnoj zajednici ponestaje strpljenja sa Bosnom i Hercegovinom i da zbog toga šalje mlađu osobu kako bi riješila taj problem", kaže Topić.

Ona ocjenjuje da je međunarodna zajednica zauzela protivrječan stav u vezi sa Bosnom. Sa jedne strane, vjeruje se da je zemlji i dalje potrebna "čvrsta ruka" u vidu

Kancelarije visokog predstavnika (Office of the High Representative – OHR), dok se sa druge strane tvrdi da postojanje međunarodnog protektorata znatno usporava napredak ka evropskim integracijama.

Sarajevljanin **Emir Habul** se slaže.

"Uz trenutnu konstalacije političkih odnosa, ne postoji mogućnost da bi Bosna i Hercegovina mogla funkcionisati bez Visokog predstavnika", kazao je on.

On ocjenjuje da je međunarodni administrator "...zamjena za naše labave centralne vlasti".

"Rad Savjeta ministara i Parlamenta... bi bio blokiran da nije prisustva međunarodne zajednice", dodao je Habul.

"Nijesam presrećan zbog činjenice da je prisustvo međunarodne zajednice ovdje neophodno, ali to je zbog naših političara koji se radije utrkuju jedan protiv drugog, a samo vodi daljem razdoru u BiH", tvrdi **Zdravko Grebo**, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Prema njegovim riječima, potpuno je jasno da uz takve političke elite Bosni i Hercegovini i dalje treba visoki predstavnik.

"Možda ih i ne volimo, ali su nam potrebni", izjavio je Grebo za Balkan Insight.

Njegov kolega, profesor **Mirko Pejanović**, vjeruje da BiH još nije u stanju da funkcioniše bez OHR-a.

"Ukidanje funkcije Visokog predstavnika...u kontekstu političkih nesuglasica među partijama koje čine većinu u Parlamentarnoj skupštini, značilo bi podsticaj onim silama koje se zalažu za dezinte-

Miroslav Lajčak

graciju i etničku podjelu Bosne", nedavno je napisao Pejanović.

"Reforme ustava i policije, obje ključne za budućnost zemlje "ne mogu se sprovesti bez učešća i uticaja međunarodne zajednice kroz instituciju OHR-a", dodao je Pejanović.

Iako se očekuje da će Lajčak biti aktivniji od svog prethodnika, malo je onih koji vjeruju da su na pomolu radikalne promjene.

"Sve zavisi od međunarodnih snaga i onoga što od njega budu zahtijevale", rekao je Habul.

Habul ne očekuje veće promjene, ali se nada novim naporima u pravcu već započetih reformi.

Nakon što je došao na mjesto Visokog predstavnika januara 2006. godine, Schwarz-Schilling je izjavio da je njegov cilj da BiH potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa EU i da pristupi programu Partnerstvo za mir (Partnership for Peace – PfP).

On je pokušao da ustupi i veću odgovornost lokalnim vlastima odbijajući da iskoristi takozvana Bonska ovlaštenja koja dozvoljavaju

OHR-u da nametne odluke i zakone i da smjenjuje političare koji se ne ponašaju u skladu sa Dejtonskim mirovnim sporazumom iz 1995. godine.

Prvi uspjesi su stigli već početkom mandata, kada se BiH pridružila NATO-vom programu PfP, a nakon uspješne reforme odbrane u kojoj su vojne snage dva entiteta spojene u jednu. Sa druge strane, veliki poraz je uslijedio po pitanju ustavnih reformi koje su imale za cilj da pojednostave proces donošenja odluka i smanje obim nadležnosti entiteta.

Schwarz-Schilling je opisao ove reforme kao "prekretnicu na putu evropskih integracija", koju bi pratilo potpisivanje SSP-a, kao prvi korak ka članstvu u EU.

Problemi su iskrslili prošlog aprila nakon neuspjelih pregovora lidera devet vodećih političkih partija o sadržaju reformi. Politička javnost se ubrzo nakon toga usredsredila na dolazeće izbore (koji su održani prošlog oktobra), a koje je okarakterisala nemilosrdna kampanja puna međusobnih optužbi koje su nastavljene i nakon izbora, sve više produbljujući političku krizu.

Sarajevo

Kao rezultat, iako je BiH završila pregovore oko SSP-a sa EU, dokument nikada nije potpisan.

Lajčak, šesti po redu Visoki predstavnik u BiH, je ranije obavljao funkciju ambasadora Slovačke u Srbiji i Crnoj Gori, a zatim i predstavnika OEBS-a u Beogradu, a određen je i za specijalnog izaslanika EU prilikom referenduma o crnogorskoj nezavisnosti.

U svom prvom intervjuu bosanskim medijima, Nezavisnim Novinama iz Banja Luke, Lajčak je nagovijestio da će uglavnom pratiti ne-

nametljivi pristup svog prethodnika.

"Reforme se ne mogu sprovesti dekretom visokog predstavnika, to nije način da se približite EU", rekao je Lajčak objašnjavajući da kao ni Schwarz-Schilling ne namjerava da iskoristi Bonska ovlašćenja osim ukoliko to ne bude prijeko potrebno.

"Ovo je vaša zemlja, vaš Ustav – ništa ne bi trebalo biti nametnuto spolja", dodao je on. "Ja se lično ne mogu sjetiti nijednog projekta koji je uspio a da je bio nametnut sa strane".

On je dodao da je cilj da "...zemlja krene dobrim putem, da ponovo počne da radi na projektu svoje budućnosti – evropskim integracijama".

Govoreći o trenutnim političkim tenzijama u Bosni, on je rekao da je dio rješenja promjena ukupne političke atmosfere.

"Vjerujem da ću uspjeti da promijenim ovdašnju političku klimu, da ljudi budu više okrenuti budućnosti", rekao je on. Lajčak je takođe obećao reforme u samom OHR-u u cilju pojednostavljivanja njegove strukture, smanjenja broja zapošljenih i efikasnijeg rada.

Autor je dopisnik iz Sarajeva za njemačku novinsku agenciju DPA

NE MOŽE SE BEZ OHR-A

Takva politička situacija ni u kom pogledu nije odgovarala viziji Bosne Schwarz-Schilling-a koja bi morala biti "...u potpunosti suverena i bez međunarodne administracije, sa snažnim lokalnim vlastima koje bi mogle ispravno voditi zemlju".

Upozoravajući novoizabrane vlasti u Bosni da se ostave retorike prošlosti i da su umjesto toga usredsrede na reforme, međunarodna zajednica je početkom ove godine odlučila da zadrži OHR, ali da izmijeni njegovo rukovodstvo.

Odlazeći Visoki predstavnik i sam vjeruje da međunarodna zajednica nije imala drugog izbora. Kada su zemlje članice Savjeta za primjenu mira u januaru odlučile da produže misiju OHR-a, Schwarz-Schilling je pozdravio odluku.

"Postepeno sam došao do zaključka da je zbog situacije u regionu i samoj BiH potrebno da OHR nastavi svoj rad u nekom obliku", rekao je on.

Osim komplikovanom političkom situacijom u BiH, Schwarz-Schilling objašnjava promjenu svog stava predstojećim razrješavanjem konačnog statusa Kosova. On ocjenjuje da bi ono moglo uticati na zaoštavanje etničkih podjela u Bosni i produbljivanje političke krize.

PREDSTAVLJAMO MEĐUNARODNE INSTITUCIJE

Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS)

Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) je formirana 1972. godine na konferenciji o bezbjednosti i saradnji u Evropi.

OEBS je osnovan sa idejom da služi kao forum za politički dijalog, a jedan od najvažnijih ciljeva djelovanja organizacije je obezbjeđivanje stabilnosti u regionu koja će biti temeljena na demokratskoj praksi i sistemu vladavine.

Organizacija broji 56 članica koje ne dolaze samo iz Evrope već i iz sjeverne Amerike i centralne Azije, tako da organizacija zahvata najveći dio prostora sjeverne zemljine polulopte. Period nastajanja OEBS-a poklapa se sa periodom hladnoratovske krize kada je pokrenuta ideja o osnivanju ove organizacije kao političkog foruma između istoka i zapada.

Tijela koja unutar OEBS-a donose najvažnije odluke su Samit i Savjet ministara kao i Stalni savjet organizacije koji se redovno okuplja na nedjeljnim sesijama i djeluje kao najvažniji organ za pregovaranje i donošenje odluka.

Stalni savjet radi pod vodstvom predsjedavajućeg koji se bira iz redova zemalja članica na mandat od jedne godine.

Tokom 2007. godine, predsjedavajući stalnog savjeta OEBS-a je španski ministar inostranih poslova **Miguel Angel Moratinos**. Naredne godine na mjestu predsjedavajućeg će biti predstavnik Finske. Već sada postoje nesuglasice između Amerike i Velike Britanije i ostatka članica OEBS-a oko uloge predsjedavajućeg koju bi 2009. godine trebalo da preuzme predstavnik Kazakstana.

Pored ministarskog i Stalnog savjeta, u institucionalnoj strukturi OEBS-a važni činici u donošenju odluka su i Ekonomski savjet i Forum za sigurnost i saradnju.

Sekretarijat OEBS-a je smješten u Beču. Sadašnji generalni sekretar **Marc Perrin de Brichambaut** dolazi iz Francuske.

Parlamentarna skupština OEBS-a donosi deklaracije po raznim pitanjima. Najviše kontroverzi u posljednje vrijeme izazvala je rezolucija o davanju prava distriktu Kolumbija da ima punu reprezentaciju u Američkom kongresu.

Najstarija institucija OEBS-a je Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava ustanovljena 1990. godine sa sjedištem u Varšavi. Ova se institucija aktivno bavi pitanjima nadgledanja izbora, demokratskim razvojem, ljudskim pravima i uopšte vladavinom prava.

U cilju spriječavanja izbornih neregularnosti, OEBS je kroz svoju posebnu jedinicu ODHIR od 1995. godine učestvovao u nadgledanju više od 150 izbornih procesa u raznim zemljama poslavši u njih više od 15 000 posmatrača. Po pitanju kontrole izbora, OEBS je učestvovao i u izbornom procesu u Avganistanu 2004. godine pružajući tehničku pomoć.

Među starijim institucijama OEBS-a je i Kancelarija za slobodu medija koja je ustanovljena '97. godine kao watch dog organizacija koja prati stanje u medijima i upozorava na slučajeve kršenja slobode izražavanja u državama članicama.

Misija OEBS-a u Crnoj Gori postoji od 2006. godine. Do tada je misija OEBS-a djelovala kao zajednička za Srbiju i Crnu Goru.

OEBS pruža podršku Vladi Republike Crne Gore u sprovođenju reformskih procesa uz istovremeno bogato razvijenu saradnju sa organizacijama civilnog društva.

Reformski procesi u koje je OEBS u Crnoj Gori uključen vezani su za proces demokratizacije društva, reformu zakonodavstva i izgradnju institucija, reformu medija, reformu policije kao i za reformske projekte iz oblasti zaštite životne sredine i ekonomskog razvoja.

Veliku ulogu u OEBS ima i u reformi obrazovanja u koju je uključen kroz proces uvođenja predmeta građansko vaspitanje i obrazovanje u obrazovni sistem.

Viš informacija o organizaciji za evropsku bezbjednost i saradnju možete naći na sajtu: www.osce.org

priredio: Petar ĐUKANOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

EVROPSKA MREŽA PROTIV RASIZMA

Evropska mreža protiv rasizma, (European Network Against Racism – ENAR), funkcioniše kao skup nevladinih organizacija unutar Evropske unije čiji cilj je borba protiv svih oblika rasizma. Ona je nastala na osnovu inicijative pokrenute 1997. godine koja je u EU obilježena kao godina borbe protiv rasizma. Od marta do septembra 1998. godine, više od 600 nevladinih organizacija uključilo se u okrugle stolove, bilo na državnom ili evropskom nivou kako bi se razmotrila važnost i održivost takvog projekta. Na osnivačkoj konferenciji Evropske mreže protiv rasizma okupilo se više od 200 predstavnika relevantnih organizacija kako bi sačinili zajednički akcioni plan.

Mreža promovise antirasističku platformu, što podrazumijeva ravnopravan tretman prema svim manjinama i državljanima zemalja koji nisu članice EU. Finansijsku podršku ENAR-u prvenstveno pruža Evropska komisija, a mreža ima vodeću ulogu kada se radi o oglašavanju, davanju primjedbi i ukazivanju na greške i nedostatke u postojećim zakonskim regulativama, a sve to u svrhu eliminacije svake forme diskriminacije bilo na kratkoročnom ili dugoročnom planu.

ENAR podstiče borbu protiv rasizma, među NVO na evropskom nivou u cilju stvaranja foruma za razmjenu informacija i kroz kampanje takvog oblika podsticati donošenje adekvatnih zakona širom Evropske unije.

Vizija ove mreže je da se odlučno suprotstavi svim oblicima rasizma, ksenofobije, antisemitizma i islamofobije kako bi se osigurala jednakost za sve građane Evropske unije, ali i za one koji dolaze iz trećih zemalja. Program ENAR-a prvenstveno obuhvata:

- djelovanje protiv svih oblika diskriminacije i izdvajanje ljudi na osnovu njihove rase, etničkog ili kulturnog porijekla;
- eliminaciju svih rasističkih elemenata u evropskoj migracionoj politici i
- potporu kulturnoj, etničkoj i rasnoj raznolikosti.

Sve informacije o ovoj mreži možete dobiti putem njihovog maila: info@enar-eu.org, ili posjetiti njihov web site www.enar-eu.org

Pripremila: Selma RAĐO

PROJEKAT PRO NEN-A I CENTRA ZA RAZVOJ NEVLADINIH ORGANIZACIJA

Gradani pomažu novinarima

PRO NEN, nevladina organizacija za razvoj elektronskih medija i njegovanje kulture komunikacije i Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) su pokrenuli projekat "Gradani pomažu novinarima" koji je baziran na ideji značajnijeg i direktnijeg uključivanja građana/ki u kreiranje uređivačke politike medija, naročito javnih medija.

Generalni cilj projekta je pružanje pomoći u ostvarivanju svrhe novinarstva u demokratskim društvima – građanima obezbijediti informacije na osnovu kojih oni mogu da se opredjeljuju i donose najbolje odluke za sebe i zajednicu u kojoj žive.

Postavljeni cilj će biti ostvarivan tako što će zainteresovani građani/ke, posredstvom on line novina PCNEN (www.pcnen.com), predlagati urednicima i novinarima ideje za različite forme novinarskih priča, sugerisati pravce istraživanja nekih aktuelnih i, sa stanovišta javnog interesa, relevantnih tema, a moći će predlagati pitanja koja novinari treba da postave onima koji obavljaju javne funkcije, bilo da su na njih izabrani direktno od građana ili su, pak, imenovani.

U slučaju kada se prijedlozi i sugestije građana/ki budu ticali nekog konkretnog medija, oni će biti elektronskom poštom prosledjavani na adrese odgovornih osoba u

tim medijima.

Reakcije odgovornih osoba iz medija na dobijene prijedloge i sugestije će biti blagovremeno poštovane/objavljivane na www.pcnen.com, u modulu "Gradani pomažu novinarima".

Gradani/ke zainteresovani/e za učešće u projektu prolaze proceduru registracije, koja podrazumijeva sljedeće:

Da bi se posjetilac ili posjetiteljica uspješno registrovao/la da može da predlaže, sugerise i komentariše, on/ona mora ostaviti validnu e-mail adresu, s tim što su adrese na besplatnim servisima poput yahoo-a i hotmail-a onemogućene za registraciju.

Gradani/ke mogu dati potpune kontakt podatke ili samo određeni nadimak.

Administrator će biti ovlašćen da ukloni prijedloge, sugestije i komentare koji odudaraju od duha projekta i predstavljaju njegovu zloupotrebu.

Projekat "Gradani pomažu novinarima" je podržan od Fondacije Institut za otvoreno društvo – predstavništvo u Crnoj Gori.

PROJEKAT STRUČNOG OSPOSOBLJAVANJA ROMA

Druga šansa na tržištu rada

Program "Druga šansa", koji zajednički realizuju Fondacija za stipendiranje Roma, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Centar za stručno obrazovanje i njemačka međunarodna organizacija za obrazovanje odraslih "DVV International", trenutno je ključni segment inkluzije Roma u crnogorsko društvo.

Projekat, koji finansira Evropska unija, posredstvom Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR), predviđa da 75 Roma i Egipćana iz Podgorice i Nikšića, prođu kroz zvaničan program funkcionalnog opismenjavanja i stručnog osposobljavanja, kako bi se uz dodatne besplatne sadržaje (vozačka i informatička obuka) povećale mogućnosti njihovog trajnijeg i kvalitetnijeg zapošljenja na tržištu rada. Trenutno je u toku izbor budućih polaznika programa starosti od 15 do 13 godina, koji su nepismeni ili imaju manje od tri razreda osnovne škole. Prema riječima **Vesne Rasulić Delić**, asistentkinje na

projektu, među domicilnom romskom zajednicom vlada značajno interesovanje. U toku je, kaže **Delićeva**, obilazak romskih domaćinstava od strane desetočlanog posebno pripremljenog tima romskih asistenata. Takođe, radi se na izboru provajdera obrazovanja u kojima će se izvoditi program funkcionalnog opismenjavanja koji je, prije nekoliko godina, usvojila crnogorska Vlada a ovom prilikom se po prvi put testira i stavlja u funkciju. Time su iskustva sa ovog programa društveno izuzetno značajna i korisna. Jedan od učesnika programa je i **Senad Beganaj** (1981) koji je nedavno deportovan iz Njemačke. "Druga šansa" za njega je prilika da nauči službeni jezik (poznaje samo njemački) i osposobi se za neko od tržišno isplativih zanimanja koji bi mu, kako kaže, omogućili pristojan i dostojanstven život, priliku da sam brine o sebi i živi od svog rada ali i mogućnost da postane aktivan građanin.

JEF Europe posjetio svoju crnogorsku sekciju

Usklopu svoje balkanske turneje, predstavnici JEF Europe su 11. jula posjetili crnogorsku sekciju ove pan evropske organizacije u Podgorici. Predstavnici JEF Europe **Vassilis Stamogianis**, Generalni sekretar i **Asa Gunven**, Potpredsjednica razgovarali su sa kolegama iz Crne Gore o njihovim dosadašnjim iskustvima, aktuelnim dešavanjima u organizaciji i budućim planovima.

Posjeta sekcijama JEF-a koje djeluju na prostoru Balkana zamišljena je kao vrsta razmjene ideja, mišljenja i iskustava koja bi trebala da rezultira zaključcima o tome u kojem pravcu dalje razvijati kapacitete regionalnih sekcija.

JEF Europe izrazio je zadovoljstvo djelovanjem i radom crnogorske sekcije posebno ističući činjenicu da je JEF Crna Gora nedavno osnovana sekcija, a već je samostalno (ili u partnerstvu sa drugim NVO-ima) realizovala niz projekata u Crnoj Gori usmjerenih na promociju evropskih vrijednosti i potrebe aktivnog uključivanja mladih u proces evropskih integracija.

Predsjednik JEF-a Crne Gore **Vučić Četković** i generalni sekretar **Petar Đukanović** istakli su da je plan JEF-a da tokom prve godine postojanja i djelovanja ove sekcije ona bude koncentrisana na edukaciju mladih u Crnoj Gori o Evropskoj uniji i aktuelnom procesu evropskih integracija, u bliskoj saradnji sa srodnim NVO. Edukacija je osnov za kvalitetno i aktivno učešće mladih u procesu približavanja Crne Gore EU, istakli su predstavnici crnogorske sekcije JEF-a. U isto vrijeme, JEF Montenegro će učestvovati u svim akcijama kojima može podržati rad evropskog JEF-a. JEF Europe je pozdravio ovako zamišljene planove crnogorske sekcije i istakao da će biti podrška u njihovoj realizaciji.

Naredni susret predstavnika dvije sekcije trebalo bi da se upriliči krajem avgusta u Briselu kada će predstavnici JEF-a Montenegro učestvovati na petodnevnom treningu o izgradnji kapaciteta čime će biti i konkretizovan dogovor o saradnji i pomoći u razvoju kapaciteta crnogorske sekcije.

MA PROGRAM IN INTERNATIONAL RELATIONS AND EUROPEAN STUDIES

Koszeg, Hungary

This M.A. program is especially designed for those students interested in critical social theory as well as in social, political and institutional innovation. Emphasis is placed on praxis as well as theory. This program provides excellent training for students interested in pursuing careers in such fields as:

NGOs and Civil Society Organizations, Regional Development and Crossborder Cooperation, Communication and Journalism, Politics and Institutions

Why Study International Relations and European Studies

at the European University Institute in Koszeg?

This M.A. program is unique because it is innovative both in terms of both content and methodology as the areas of focus show:

– **Globalization.** Developments within the EU and especially in new and hopeful member states cannot be understood without exploring the interconnections between globalization and the European construction. Integration and dis-integration can both be observed in the European context. In order to better understand our rapidly changing world, development studies,

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

world economics and international institutions need to be analyzed.

– **European Neighborhoods.** Europe is not equivalent to the European Union. With the emerging challenges of new borderlands and crossborder cooperation, new policies need to evolve along with new institutions and networks in the spheres of culture, civil society, politics and education. Obstacles as well as potentials need to be understood if we are to realize further enlargements. The program offers courses on several historic regions such as the Western Balkans, Turkey and the Baltic States.

– **Central Europe.** The small states of East and Central Europe need to discover and strengthen ways to increase their political, social and economic cohesion in the face of EU competition and global markets. This historically and culturally rich region could offer a great many ideas and innovations to the EU in terms of productive and well-functioning Euro-regions. Regional development in this unique context is studied with academics as well as practitioners.

– **Civil Society.** There is a lot of talk today about the special role for civil society locally, nationally, transnationally and globally, especially when discussions arise about the democratic deficit and crises of democracy at all of these governmental levels. Where can the potential of the Citizen be empowered and realized? How can we approach not only balanced development, but also ensure human security in an increasingly complex world? Representatives of states, markets and civil society need to construct new and dynamic strategic partnerships to confront the multiple challenges. The Citizen and the institutions of civil society are studied to provide the necessary context to economic and political debates.

Semester – Fall 2007

September 24–December 16, 2007

Application Deadline: August 15, 2007

Semester – Spring 2008

February 11–May 16, 2008

Application Deadline: December 15, 2007

Semester – Fall 2008

September 22–December 19, 2008

Application Deadline: April 15, 2008

SCHOLARSHIP PROGRAMS AMERICAN UNIVERSITY IN BULGARIA

Sofia, Bulgaria

Admission to the American University in Bulgaria (AUBG) is based upon a student's academic qualifications. Unlike most state universities that are fully funded by government support, AUBG must rely on tuition, fees, gifts, and grants to provide the high quality faculty, library and technology resources, and modern residence halls. As a private university, AUBG is a more costly alternative to state universities. No one, however, should be discouraged from applying because of price.

The University provides financial aid based on both the academic merit and the financial need of the student. Financial need is determined through an analysis of the Financial Assistance Form and supporting documents submitted as part of the application packet.

University financial aid is available only to students from the in-region countries*. Out-of-region students who need financial assistance in order to attend AUBG should investigate bank loans.

For more information please contact:

Kristina Doneva,

Financial Aid Coordinator,

Financial Aid Office, Room 109,

American University in Bulgaria,

Blagoevgrad 2700,

Bulgaria,

phone: (+359 73) 888 222,

e-mail: FinancialAidOffice@aubg.bg.

* 'In-region' countries include: Albania, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Bosnia & Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, FYROM (Macedonia), Moldova, Mongolia, Romania, Russia, Serbia & Montenegro, and the region of Kosovo, Turkmenistan, Tajikistan, Ukraine, Uzbekistan.

** AUBG reserves the right to change the terms and conditions of its financial aid policies, tuition and other fees.

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327 E-mail: eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu